

ЯНГИ

Ижтимоий-сиёсий газета

№ 82 (82), 2020 йил 13 май, чоршанба

www.yuz.uz f yuz.uznews yuz_official yuz.uz_news

БМТ БОШ КОТИБИНИНГ
ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИГА
МАКТУБИБМТ Бош котиби
Антониу ГутерришЎзбекистон Республикаси Президенти
Шавкат Мирзиёев Жаноби Олийларига

Жаноби Олийлари!

Глобал миқёсда ўт очишни тўхлатиш бўйича мен эълон қилган даъватни қўллаб-қувватлаб мактуб йўллаганингиз учун Сизга самимий миннатдорлик билдираман. Ўшбу даъват бутун дунё бўйлаб давлат ва ҳукумат раҳбарлари, шунингдек, минтақавий шериклар, фуқаролик жамияти ва диний ташкилотлар раҳбарлари томонидан ижобий қабул қилинган мени руҳлантирди. Энг муҳими, ўшбу даъватга бир қатор ўзаро низолашаётган томонлар бошланғич ижобий муносабат билдирди.

Можаролардан турли даражада жабр кўрган ва пандемия олдида янада заиф бўлиб қолганлар учун мен ҳали ҳам хавотирдаман, тинч аҳоли, айниқса, хотин-қизлар, болалар ва маргинал гуруҳларни ҳимоя қилиш учун барчамиз масъул эканимизни ҳамisha таъкидлайман. Шу муносабат билан Сиз раҳбарлик қилаётган мамлакатнинг минтақада жабр кўрган давлатларга, жумладан, Афғонистон Ислом Республикасида инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш борасидаги саъй-ҳаракатлари учун гоят миннатдорман.

Сизнинг Ҳукуматингиз томонидан Ўзбекистон Республикасида вируснинг тарқалишини жиловлash, шунингдек, пандемиянинг ижтимоий-иқтисодий, жумладан, аҳолининг энг эҳтиёжманд қатламлари учун

оқибатларини юмшатиш бўйича қўрилган қатъий чораларни юксак баҳолайман. Ҳукуматингиз ва президент-координатор бошчилигида БМТнинг Мамлакат гуруҳи ўртасидаги ҳамкорлик юқори даражада экани мени руҳлантиради.

БМТ қарама-қарши томонлар эзгу ниятлари ёки ўт очишни вақтинча тўхлатиш тўғрисидаги баёнотлардан урушни яқунлашга, узоқ муддатли сиёсий ечимлар ва барқарор тинчликка эришишга ўтишига қўмқолаш учун барча ҳукумат муассасалари ва манфаатдор ташкилотлар билан ҳамкорликни давом эттиради. Сиз саъй-ҳаракатларини қўллаб-қувватлашда давом этасиз, деб умид қиламан.

Шунингдек, Сирдарё вилоятида тўғон ёрилгани тўғрисидаги хабарни чуқур қайғу билан қабул қилганимизни таъкидлашни истардим. Унинг оқибатидаги сув тошқинидан жабрланган Ўзбекистон халқи ва қўшни Қозоғистон халқи ҳамдардлик билдираман. Мухтож одамларга ёрдам кўрсатишда Ўзбекистон ва Қозоғистон ҳукуматлари яқиндан ҳамкорлик қилаётганини юксак баҳолайман.

Жаноби Олийлари, Сизга бўлган юксак эҳтиромимни қабул қилгайсиз.

Энг эзгу тилаклар билан,

Антониу ГУТЕРРИШ,
БМТ Бош котиби.Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ2020–2025 йилларга мўлжалланган
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING БАНК ТИЗИМИНИ
ИСЛОХ ҚИЛИШ СТРАТЕГИЯСИ ТЎҒРИСИДА

Молиявий секторни изчил ислох қилиш давомида қатор чора-тадбирлар амалга оширилди ва натижада илгор банк бизнесини юритиш ҳамда ўшбу секторда рақобат муҳитини кучайтириш учун зарур ҳуқуқий шарт-шароитлар яратилди.

Хусусан, халқаро стандартларга мувофиқ келадиган ва молиявий соҳага хорижий инвестициялар кириштириш учун жозибадор ҳуқуқий муҳитни яратадиган Ўзбекистон Республикасининг "Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида"ги, "Банклар ва банк фаолияти тўғрисида"ги, "Валютани тартибга солиш тўғрисида"ги ҳамда "Тўловлар ва тўлов тизимлари тўғрисида"ги янгиланган қонунлари қабул қилинди.

Шу билан бирга, банк соҳасидаги ҳозирги ҳолат таҳлили банк секторида давлатнинг юқори даражадаги аралашуви, давлат иштирокидаги банкларда менежмент ва таваккалчиликларни бошқариш сифатининг етарли эмаслиги, иқтисодиётда молиявий воситачиликнинг паст даражаси каби банк секторини иқтисодий янгиланишлар ва жамият эҳтиёжларига мос равишда ривожлантиришга тўсқинлик қилаётган қатор тизимли муаммолар мавжудлигини кўрсатмоқда.

Молиявий хизматларнинг оммабоплигини ошириш, банкларнинг ҳудудларга кириб боришини кенгайтириш ва барча аҳоли пунктларида бир хил турдаги хизматлар кўрсатилишини таъминлаш бўйича қўшимча чоралар қўрилиши лозим.

Банк тизимига замонавий сервис ечимлари асосида ахборот технологияларини, молиявий технологияларни кенг жорий этиш, ахборот хавфсизлигини лозим даражада таъминлаш, шунингдек, молиявий хизматлар кўрсатишда инсон омилли таъсирини камайтириш бўйича тезкор чора-тадбирлар қўриш талаб этилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 2 мартдаги ПФ-5953-сон Фармони билан тасдиқланган 2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини "Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили"да амалга оширишга оид Давлат дастурида белгиланган вазифалардан келиб чиққан ҳолда, шунингдек, хусусий сектор ривожини рағбатлантириш, банкларнинг инвестициявий жозибадорлигини, банк хизматлари оммабоплигини ва уларнинг сифатини ошириш учун банк

секторини тубдан трансформация қилиш мақсадида:

1. Қўйидагилар Ўзбекистон Республикасида банк секторини ислох қилишнинг асосий йўналишлари этиб белгилансин: молия бозорига тенг рақобат шароитларини яратиш, кредитлашни фақат бозор шартлари асосида амалга ошириш, банкларнинг давлат ресурсларига қарамлигини пасайтириш, банкларда хизмат кўрсатишнинг модернизация қилиш, самарали инфратузилма яратиш ва банклар фаолиятини автоматлаштириш, шунингдек, банкларнинг асосий фаолият тури билан боғлиқ бўлмаган функцияларини босқичма-босқич бекор қилиш орқали банк тизимининг самарадорлигини ошириш;

кредит портфели ва таваккалчиликларни бошқариш сифатини яхшилаш, кредитлаш ҳажмлари ўсишининг мўтадил даражасига амал қилиш, мувозанатлашган макроиктисодий сиёсат юритиш, корпоратив бошқарувни такомиллаштириш ва халқаро амалий тажрибага эга бўлган менежерларни жалб қилиш, молиявий таваккалчиликларни баҳолаш учун технологик ечимларни татбиқ этиш орқали банк тизимининг молиявий барқарорлигини таъминлаш;

давлат улуши мавжуд тижорат банкларини комплекс трансформация қилиш, банк ишининг замонавий стандартларини, ахборот технологиялари ва дастурий маҳсулотларни жорий этиш, банклардаги давлат акциялари пакетини зарур тажриба ва билимга эга бўлган инвесторларга танлов савдолари асосида сотиш, шунингдек, давлат улуши мавжуд тижорат банклари ва корхоналарни бир вақтнинг ўзida ислох қилиш орқали банк секторида давлатнинг улушини камайтириш;

етарли даражада хизмат кўрсатилмаётган ва заиф қатламларда давлат иштирокини қўпайтириш ва манзилли чора-тадбирларни амалга ошириш, аҳоли ва кичик бизнес учун масофавий хизматларни кенг жорий қилиш, камҳарж хизмат кўрсатиш нўқталари тармоғини ривожлантириш, шунингдек, республиканинг ягона молия тизимидаги ўзаро тўлдирувчи қисм сифатида нобанк кредит ташкилотларининг шаклланиши ва ривожланиши учун қўлай шарт-шароитлар яратиш орқали молиявий хизматлар оммабоплигини ва сифатини ошириш.

Давоми 2-бетда

Шарҳ

ИХТИСОСЛАШТИРИШ – ЭНГ МАҚБУЛ ЙЎЛ

Абдурауф ҚОРЖОВОВ,
иқтисодий шарҳловчи

Кейинги йилларда мамлакатимизда озиқ-овқат маҳсулотлари етиштириш ҳажмларини қўпайтириш мақсадида экин майдонлари сезиларли даражада кенгайтирилди. Дастлабки босқичда республика бўйича 55 та туман мева-сабзавотчиликка кластерлар ҳамда кооперациялар ташкил этиш бўйича амалий чоралар қўйилди. Жаҳон бозорлари талабларига жавоб бера оладиган рақобатбардош қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштиришда ҳудудларни ихтисослаштириш тўғрисида экани кўринмоқда.

Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоятлар иқтисодиётини ривожлантириш масалалари алоҳида, манзилли тарзда муҳокама қилиб боришмоқда. Бундан бўён ҳудудларга оид ҳар бир муаммони аниқ туман, қишлоқ, маҳалла, соҳа ва корхона кесимида илдиригача бориб ҳал қилиш талаби қўйилган.

Президентимизнинг кеча матбуотда эълон қилинган "Республика ҳудудларини қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришда ихтисослаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори ҳам ҳар бир туманни босқичма-босқич қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг муайян турларини етиштиришга ихтисослаштириш имкониятини яратишга қаратилгани билан алоҳида аҳамият касб этади.

Давоми 2-бетда

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 11 май куни
РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ВА ЭЛЕКТРОН ҲУКУМАТНИ КЕНГ ЖОРИЙ ЭТИШ МАСАЛАЛАРИ БЎЙИЧА
ЙИҒИЛИШ ЎТКАЗДИ.

Рақамли технологияларнинг нақадар муҳимлигини бугунги пандемия шароити ҳам яна бир бор исботлади. Йиллар давомида масофадан кўрсатилмаган хизматлар саноқли кунларда онлайн шаклга ўтказилди.

"Электрон ҳукумат", иқтисодиёт тармоқлари ва қишлоқ хўжалигини рақамлаштириш, IT парклар ташкил этиш ва уларни бошқариш каби вазифалар тўлиқ вазирлик ваколатига ўтди.

"Электрон ҳукумат" доирасида 1,3 триллион сўмлик 104 та лойиҳа, иқтисодиётнинг реал секторида 5,3 триллион сўмлик 87 та лойиҳа, телекоммуникациялар борасида 15,1 триллион сўмлик 35 та, аграр соҳада 24 та, IT парклар бўйича 18 та лойиҳа амалга оширилиши белгиланган.

Йиғилишда Президентимиз бу ишларни келгуси 2-3 йилда тўлиқ амалга оширмасак, ҳар бир кечиккан йилмиз мамлакатимизни 10 йил орқага тортади, деб таъкидлади.

Давлат идораларида мавжуд 700 дан ортиқ ахборот тизимларининг атиги 30 фоизи "Электрон ҳукумат" тизимига уланган. Давлат хизмати кўрсатувчи 80 та идоранинг атиги 27 таси Давлат хизматлари агентлигига интеграция қилинган.

Келгуси беш йилда САНОАТ КОРХОНАЛАРИДА ахборот технологияларини кенг ЖОРИЙ ЭТИШ ҳисобига ТАННАРХНИ ЎРТАЧА 13-15 ФОИЗГА ПАСАЙТИРИШ МУМКИН.

Барча транспортларга ягона электрон билет жорий этишни тезлаштириш бўйича топшириқлар берилди.

Интернет тармоғини 10 фоиз кенгайтириш эвазига ялпи ички маҳсулотни камида 1 фоиз ўстириш мумкин.

Жорий йилда оптик тоғалли алоқа қамровини мактабгача таълим тизимида 41 фоиздан 100 фоизга, халқ таълимида 40 фоиздан 70 фоизга, соғлиқни сақлаш соҳасида 38 фоиздан 100 фоизга етказиш вазифаси белгиланган.

Ижтимоий объектларни юқори тезликдаги интернет билан таъминлаш, тезкор мобил интернет қамровини йил якунига қадар 90 фоизга етказиш вазифаси қўйилди.

Бугунги кунда мавжуд серверлар тўлиб бораётгани, соҳадаги 300 дан ортиқ лойиҳани амалга ошириш учун 10 баробар кўп қувватли серверлар зарурлиги қайд этилди. Ахборотларни қайта ишлайдиган марказларни қўпайтириш, хорижий кредитлар жалб этиб, лойиҳа қиймати 30 миллион долларлик "дата центр" қуриш бўйича кўрсатмалар берилди.

Ерни космик зондаш орқали экин майдонлари, вегетация жараёни, ернинг мелиоратив ҳолати ва минераллашув микдорини ўрганиш мумкин. Бу агротехник тадбирларни аниқ белгилаб, ҳосилдорлигини 25-30 фоизгача ошириш имконини беради.

Юртимизда ахборот технологиялари соҳасида 60 минг киши меҳнат қилмоқда. Йиғилишда бу етарли эмаслиги таъкидланиб, соҳа мутахассисларини қўллаб-қувватлаш масалалари алоҳида эътибор қаратилди.

Келаси ўқув йилида "1 МИЛЛИОН ДАСТУРЧИ" лойиҳасига 47 минг нафар ўқувчини қамраб олиш, соҳага замин яратиш учун мактабларда 7-СИНФДАН БОШЛАБ ДАСТУРЛАШ АСОСЛАРИНИ ЎҚИТИШНИ йўлга қўйиш ЗАРУРЛИГИ ТАЪКИДЛАНДИ.

Экспертларнинг фикрича, келгуси 3 йилда иқтисодиётни рақамлаштириш орқали дунёдаги 22 фоиз иш ўринлари интернет технологиялари ёрдамида яратилади.

Жорий йил 28 апрелда Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Рақамли иқтисодиёт ва электрон ҳукуматни кенг жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори қабул қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ2020–2025 йилларга мўлжалланган ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING
БАНК ТИЗИМИНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШ СТРАТЕГИЯСИ ТЎҒРИСИДА

Бошланиш 1-бетда

2. Куйидагилар:
2020–2025 йилларга мўлжалланган Ўзбекистон Республикасининг банк тизимини ислоҳ қилиш стратегияси 1-иловага мувофиқ;

Ўзбекистон Республикаси банк тизимини ислоҳ қилиш бўйича “Йул харитаси” 2-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

3. 2020–2025 йилларга мўлжалланган Ўзбекистон Республикасининг банк тизимини ислоҳ қилиш стратегиясини амалга ошириш бўйича, шу жумладан, куйидагиларни назарда тутувчи мақсадли кўрсаткичлар 3-иловага мувофиқ белгилансин:

банк тизими активларининг жами ҳажмида давлат улуши бўлмаган банклар активлари ҳисобини жорий 15 фоиздан 2025 йилга келиб 60 фоизгача ошириш;

банклар мажбуриятларининг умумий ҳажмида хусусий сектор олдидаги мажбуриятлар ҳисобини жорий 28 фоиздан 2025 йил якунига 70 фоизгача ошириш;

2025 йилга келиб давлат улуши мажбур ҳажмида учта банк капиталига зарур

тажриба, билим ва нуфузга эга камида учта стратегия хорижий инвесторларни жалб қилиш;

умумий кредитлаш ҳажмида нобанк кредит ташкилотлари улушини жорий 0,35 фоиздан 2025 йилга келиб 4 фоизгача ошириш.

4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Марказий банкнинг куйидагилар тўғрисидаги таклифлари маъқуллансин:

ҳалқаро молия институтлари кўмағида “Ипотека-банк” АТИБ, “Ўзсаноатқурилиш-банк” АТБ, “Асака” АТБ, АТ “Алоқабанк”, “Қишлоқ қурилиш банк” АТБ ва “Турон-банк” АТБдаги давлат улушларини босқичма-босқич хусусийлаштириш, бунда биринчи босқичда уларни институционал ўзгартиришни (фаолиятини трансформация қилиш), иккинчи босқичда эса давлат акциялари пакетини сотишни назарда тутиш;

банк тизимини ислоҳ қилиш даврида аҳолининг молиявий хизматларга бўлган талабини қондириш, инвестиция лойиҳаларини қўллаб-қувватлаш механизмининг (“лойиҳалар фабрикаси”) кенг жорий

қилиш, банк хизматларининг ҳудудий камровини таъминлаш мақсадида “Ташқи иқтисодий фаолият Миллий банки” АЖ, “Агробанк” АТБ ва “Микрокредитбанк” АТБ устав капиталларида давлат улушини сақлаб қолиш;

айрим банкларнинг фаолиятини диагностика қилиш ва молиявий аҳолини баҳолаш асосида, меъёрий талабларидан ҳамда қайта ташкил этишнинг иқтисодий жиҳатдан мақсадга мувофиқлигидан келиб чиққан ҳолда қонун ҳужжатларига мувофиқ уларни консолидациялаш.

5. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузурида вазирликнинг тасдиқланган шатлар сони доирасида Давлат улушига эга тижорат банкларини трансформация қилиш ва хусусийлаштириш бўйича лойиҳа офиси (кейинги ўринларда – Лойиҳа офиси) ташкил этилсин ҳамда унга куйидаги ҳуқуқлар берилсин:

тижорат банкларини трансформация қилиш ва хусусийлаштириш жараёнларига маслаҳатчи сифатида халқаро консултантларни жалб қилиш;

тижорат банкларини трансформация қилиш, шунингдек, улардаги давлат акциялари пакетини хусусийлаштиришга доир масалаларда халқаро молия институтлари ва салоҳиятли хорижий инвесторлар билан музокаралар олиб бориш ва битимлар тузиш.

Белгилансинки, Лойиҳа офисига Ўзбекистон Республикаси молия вазирининг биринчи ўринбосари раҳбарлик қилади.

6. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ва Молия вазирлиги 2024 йилдан кечиктирмай Халқаро валюта жамғармаси ва Жаҳон банки дастури (FSAP) асосида молиявий сектор ҳолатини баҳолашни ўтказиш чораларини кўрсин.

7. Вазирлиқлар, идоралар ва маҳаллий давлат ҳокимияти органлари раҳбарлари томонидан банкларнинг, шу жумладан, кредит портфели ва банк активларини шакллантириш билан боғлиқ тадбиркорлик таваккалчиликларини бошқариш фаолиятига аралашши тақиқлансин.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси банклар ва банк фаолияти тўғрисидаги қонунчиликнинг банклар

фаолиятига давлат органларининг маъмурий аралашувиغا йўл қўймаслик қисми ижро этилиши устидан назоратни кучайтирсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий тарақиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги Молия вазирлиги билан биргаликда икки ой мuddатда Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармасини бошқариш бўйича кенгаш таркибига мустақил аъзоларни киритиш орқали уни институционал жиҳатдан мустақамлаш чораларини кўрсин.

9. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ва Молия вазирлиги бошқа манфаатдор вазирлиқлар ва идоралар билан биргаликда уч ой мuddатда қонун

ҳужжатларига ушбу Фармондан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 29 апрелдаги “Республика иқтисодийга тўғридан-тўғри инвестицияларни жалб қилиш механизмларини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ – 4300-сон қарорига 1-илованинг 1–3-позициялари ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

11. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазирлиги А.Н.Арипов ва Ўзбекистон Республикаси Марказий банки раиси М.Б.Нурмуратов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2020 йил 12 май

Шарҳ

ИХТИСОСЛАШТИРИШ —
ЭНГ МАҚБУЛ ЙЎЛ

Бошланиш 1-бетда

Эксперимент ҳудуди

Жиззах вилояти мамлакатимизнинг марказий минтақасида жойлашган. Узунлиги шарқдан ғарбга 180, жанубдан шимолга 175 километри ташкил этади. Унинг рельефи пасттекисликлар, қўл ва даштлар, қирлар ва тоғлар ҳамда табиий қўллардан иборат. Тоғ ён бағирларидаги адирларда палмикор деҳқончилик, богдорчилик, узумчилик ва чорвачилик ривожланган. Экин экиладиган майдонларнинг 261,2 минг гектари сўғориладиган, 993,4 минг гектари лалми ерлардир.

Англаганимиздек, вилоятнинг ранг-баранг табиати, рельефи ва серкирра қишлоқ ҳўжалигида бутун мамлакатимиз ҳудудларига хос хусусиятлар мўжассамдир. Шу боис, қарорда таъкидланганидек, республика ҳудудларини қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотларининг муайян турларига ихтисослаштириш ишларини самарали ташкил этиш мақсадида эксперимент тариқасида Жиззах вилояти танлангани бежиз эмас. Унга қўра, 2020-2022 йиллар давомида вилоятнинг жами 116,3 минг гектар қўшимча ер майдонлари қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари етиштиришга ихтисослаштирилади.

— Шундан 30,5 минг гектарда узумчиликка, 29 минг гектарда богдорчиликка, 10,3 минг гектарда сабзавотчиликка, 6,5 минг гектарда полизчиликка, 1,3 минг гектарда картошқачиликка, 1 минг гектари иссиқхонага, 23,6 минг гектарда дуққакли экинлар, 8,5 минг гектарда доривор маҳсулотлар ва 5,6 минг гектарда озуқабоп экинлар етиштириладиган жами 164 та ихтисослашган ҳудуд ташкил этилади, — дейди Қишлоқ

ҳўжалиги вазирлиги бошқарма бошлиғи ўринбосари Фозил Бойжигитов. — Бунда ҳар бир ҳудуднинг тупроқ-иклим шaroитлари инобатга олиниб, ихтисослаштириладиган ер майдонларида босқичма-босқич юқори ҳосилли ва экспортбop қишлоқ ҳўжалиги экинлари “Бир маҳалла — Бир маҳсулот” тамойили асосида жойлаштирилади.

Ҳужжатда ихтисослаштирилаётган ҳудудларнинг яхлитлигини таъминлаш, уларда плантация шаклида экспортбop экин турларини жойлаштириш ва етиштириш масалаларига ҳам эътибор қаратилган. Хусусан, Зомин туманидаги денгиз сатҳидан 1-1,5 минг метр баландликда бўлган Қорамозор ҳудудидан 20 гектар ер майдони Сабзавот, полиз экинлари ва картошқачилик илмий-тадқиқот институти балансига ўтказилди. Бу ерда соҳа олимлари картошқанинг юқори ҳосилли ва касалликларга чидамли маҳаллий навлари селекцияси ҳамда уручилигини ривожлантириш бўйича илмий изланишлар олиб боради ва унинг натижалари, биринчи навбатда, ихтисослашган ҳудудларда жорий этилади.

— Мазкур қарорга асосан, тез орада институтимизнинг Жиззах илмий-тажриба станцияси неғизда давлат-хусусий шериклик шартлари асосида “in-vitro” шaroитида меваги дарахтлар пайвандтагари ва қўчатларини етиштириш учун замонавий лаборатория, иссиқхона ва қўчатхоналар ташкил этиш ишлари бошлаб юборилади, — дейди

академик М.Мирзаев номидаги Богдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий-тадқиқот институтини директори Йўлдош Саимназаров. — Яна бир муҳим жиҳати, ҳужжатда тегишли идоралар билан биргаликда “2020-2023 йилларда мева-сабзавотчилик, узумчилик, полизчилик ва картошқачилик соҳаларида амалга ошириладиган илмий-амалий тадқиқотлар ва инновацион илмий-техник лойиҳалар” дастури шакллантирилади. Ундан ўрин олган лойиҳалар Инновацион ривожланиш вазирлиги томонидан молиялаштириб борилади.

2020 йилда Жиззах вилоятининг Бахмал туманида қайта тикланадиган ва фойдаланишга киритиладиган 910 гектар, Ғаллаорол туманида 880 гектар, Зомин туманида 1 651 гектар, Фориш туманида 3 768 гектар, Янгиобод туманида 2 755 гектар ва Ш.Рашидов туманида 512 гектар ер майдонлари ўзлаштирилиб, ушбу ҳудудларда богдорчилик ва узумчилик тармоқлари ривожлантирилади. Бахмал туманида 100 гектар майдонда интенсив усулда олма боғи ташкил этилиб, аҳолига лизинг шартлари асосида берилиши ҳам мўлжалланмоқда.

Яна бир жиҳат, чорвачилик билан боғлиқ, Зафаробод тумани ҳудудидagi самарасиз фойдаланиб келинаётган 513 гектар сўғориладиган ер майдони салоҳиятли ташаббускорларга гўшт йўналишидаги 2 минг 400 бошли чорва комплексини ташкил этиш шarti билан ажратиб берилади.

Имтиёз ва субсидиялар —
таянч

Қарорда ихтисослаштирилган ҳудудларнинг йўналишларидан келиб чиққан ҳолда, божхона имтиёзлари ва субсидиялар берилиши ҳам назарда тутилган.

— 2021 йил 1 январдан бошлаб 2023 йил 1 январга қадар четдан олиб кирилатган уруғлар, қўчатлар ва пайвандтаглар, минерал ўғитлар, ўсимликларни кимёвий ҳимоялаш воситалари, замонавий энергия тежовчи иссиқхоналар ва уларнинг бутловчи қисмлари, томчилик ва ёмғирлатиб сўғориш тизимлари ҳамда уларнинг бутловчи қисмлари божхона божларидан озод этилади, — дейди Узумчилик ва виночиликни ривожлантириш агентлиги бошқарма бошлиғи Имомали Қўйлибоев. — Бу имтиёзнинг жорий этилиши республика, шу жумладан, Жиззах вилояти ҳудудларини 2020 – 2022 йилларда қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари етиштиришга ихтисослаштириш ишларини ўз вақтида, узлуқсиз ва самарали амалга ошириш имконини яратди.

Чуноки импорт қилинаётган маҳсулотлар таннархи арзонлашади. Бунинг натижасида фермер ва деҳқон ҳўжаликларида ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар нархи ҳам арзонлашиб, аҳолини арзон ва сифатли озиқ-овқат маҳсулотлари билан узлуқсиз таъминлаш имконияти ортади.

Республикада мавжуд сув ресурсларидан самарали фойдаланиш мақсадида туташ ҳудудларда жойлашган богдорчилик ва узумчилик йўналишидаги ҳўжаликларни ҳар бирининг умумий майдони 35 гектардан ошмай-диган бир неча фермер ва қишлоқ ҳўжалиги корхоналарининг ўзарo келишуви асосида сув чиқариш учун бургиланган қудўқни, шунингдек, дарёлар, каналлар ҳамда бошқа сув ҳавзаларидан сувни тортишга насос станциясини қуриш учун ҳар 35 гектар майдонга 120 миллион сўмдан ошмай-диган миқдорда субсидия маблағлари ажратилади.

Тижорат банклари томонидан лойиҳаларни молиялаштириш, шу жумладан, айланма маблағларни шакллантиришга кредитлар ажратишда қишлоқ ҳўжалиги экинларининг ҳосилсиз ҳамда барпо этилаётган қувватларни ташкил этиш даврий кредитнинг асосий қарзидан имтиёзли давр берилади.

Шу ўринда қайд этиш жоизки, мазкур имтиёз ва субсидиялар наинки Жиззах вилояти, балки мамлакатимиздаги барча ихтисослашган ҳудудларда ҳам бирдай қўлланилади.

— Президентимизнинг “Республика ҳудудларини қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари етиштиришга ихтисослаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарорига қўра, — дейди Фозил Бойжигитов, — айрим ҳудудларни қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари етиштиришга ихтисослаштиришда 2020-2022 йиллар давомида амалга ошириладиган чора-тадбирлар бўйича “Йул харитаси” лойиҳалари ишлаб чиқилади ва Вазирлар Маҳкамасига тақдим этилади.

Қарорда белгиланган қўшимча чора-тадбирлар ижросининг таъминланиши натижасида ҳудудларнинг тупроқ-иклим шaroитларидан келиб чиққан ҳолда, ички ва ташқи бозор талабларига жавоб берадиган рақобатбардош маҳсулотларни етиштириш имконияти кенгайди, илм-фан янгиликлари кенг жорий этилади ва маҳсулот ишлаб чиқарувчиларнинг моддий манфаатдорлиги ортади.

Жараён

ИПОТЕКА ТИЗИМИДАГИ
ЯНГИ ТАРТИБ

аҳоли ва хусусий пудратчиларга қандай енгилликлар беради?

Соҳиба МУЛЛАЕВА,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Шу йилнинг 1 май куни давлатимиз раҳбарининг “Аҳолининг уй-жой шaroитини яхшилаш ҳамда ипотека кредити бозорини янада кенгайтиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори қабул қилинди. Мазкур меъёрий ҳужжатга қўра, бозор тамойилларига асосланган ипотека кредитлари орқали аҳолини уй-жой билан таъминлашнинг янги тартиби жорий қилинди ҳамда хусусий пудрат ташкилотлари томонидан қурилган квартираларни бирламчи уй-жой бозорига сотиб олиш учун ипотека кредитлари ажратишга рухсат берилди.

Субсидиялар миқдори
40 фоизгача ошади

Аввало, аҳолига ажратиладиган ипотека кредитлари мuddати (шу жумладан, бугунги кунга қадар ажратилган ипотека кредитлари) 15 йилдан 20 йилга узайтирилди. Мутахассислар фикрича, мuddатнинг узайиши асосий ва унга ҳисобланган ойлик фoиз тўловлари камайишига олиб келади. Бу эса, ўз навбатида, аҳоли ойлик даромадларининг қолган қисминини бошқа муҳим қўналдиқ эҳтиёж ва жамғармалар учун йўналтириш имконини беради.

— Мамлакатимизда аҳоли энг зич жойлашган ҳудудлар — Андижон, Наманган ва Фарғона вилоятларида жорий йил 1 декабрга қадар тажриба тариқасида жисмоний шахсларга ажратилган ер участкаларида уй-жойларни қуриш ва қайта қуриш учун ипотека кредитлари ажратилади, — дейди Марказий банкнинг Жамоатчилик билан алоқалар ва коммуникацион сиёсат департаменти директори ўринбосари Акмал Назаров. — Ипотека бозорини такомиллаштиришга қаратилган мазкур кадам, биринчи навбатда, аҳоли учун ўзларига мақбул бўлган жойларда уй-жой қуриш ва қайта қуриш учун муҳим қўналдиқ ҳисобланади. Шаҳарларда, шу жумладан, Тошкент шаҳрида ҳам ипотека кредитлари бўйича дастлабки бадалнинг бир қисминини тўлаш учун уй-жой қийматининг 10 фоизи миқдоридa субсидиялар берилади. Мазкур қарорга қўра, Қорақалпоғистон Республикaси Вазирлар Кенгаши ва ҳудудий ҳокимликлар томонидан 2020-2021 йиллар давомида маҳаллий бюджет даромадларининг ошириб бажарилган қисми ҳисобидан мазкур ҳудудда субсидиялар сонини 1,3 баравар ёки суммасини 40 фоизгача оширишга рухсат берилмоқда. Бу эса кам таъминланган ва уй-жой шaroитларини яхшилашга муҳтож бўлган аҳолига қўлайлик яратди.

Бундан ташқари, Президентимизнинг 2019 йил 28 ноябрдаги “Ипотека кредити механизмларини такомиллаштиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармонида белгиланганидек, Марказий банкнинг асосий ставкаси пасайишга Молия вазирлиги ажратган маблағлар ва тижорат банкларининг ипотека кредитлари бўйича фoизлари мутаносиб равишда камаяди, оширилган тақдирда эса ўзгаришсиз қолади.

Янги имкониятлар

Ҳужжатнинг еттинчи бандида келтирилишича, қурилатган (қайта қурилатган) якка тартибдаги уй-жой учун жойлашган

ери бўйича мазкур қарорда назарда тутилган кредитнинг энг кўп миқдорларидан ошмай-диган ва дастлабки бадали якка тартибдаги уй-жойни қуриш (қайта қуриш) ишлари қийматининг 10 фоизидан кам бўлмаган миқдорда 20 йил мuddатга кредит ажратилади. Белгиланган тартибда келишилган ва тасдиқланган лойиҳа асосида хусусий пудрат ташкилотлари томонидан бажарилган якка тартибдаги уй-жойни қуриш (қайта қуриш) ишлари бўйича тўловларини уларнинг депозит ҳисоб рақамларига нақд пулсиз шаклда амалга ошириш орқали берилади.

— Президентимизнинг 2019 йил 28 ноябрдаги мазкур фармонида мувофиқ, ер майдони олишда тадбиркорга икки хил қўринишда имконият мавжуд эди, — дейди Қурилиш вазирлиги бошқарма бошлиғи Шерзод Содиқов. — Биринчиси, қишлоқ жойларда кўп квартирали уй-жойлар қурилиши камда 200 та квартирани ўз ичига олган макромассивлар шаклида жойлаштирилган ҳолда амалга оширилиб, кўп квартирали уй-жойлар қурилиши билан шуғулланувчи тадбиркорлик субъектлари танлов-савдолар якунларига қўра аниқланарди. Бунда ер участкалари танлов-савдоларда қўлиб бўлган тадбиркорлик субъектларига электрон аукцион савдоларсиз бепул берилар эди. Иккинчиси эса шаҳарларда кўп квартирали уй-жойларни қуриш учун ер участкалари тадбиркорлик субъектларига пулли асосда “E-IJO AUKSION” ягона электрон савдо майдончасидаги электрон аукцион орқали берилиб, қурилиш қўлиб бўлган тадбиркорлик субъекти томонидан ўз маблағлари, тижорат банкларининг кредитлари ва қонун ҳужжатларида тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан амалга оширилар эди.

Бугунги кунда ушбу тартиб доирасида барча ҳудудларда ҳокимликлар томонидан 17 миңдан ортиқ хонадонга мўлжалланган кўп квартирали уйларни жойлаштириш учун массивлар танлаб олиш ишлари давом этмоқда. Бундан ташқари, ушбу тартиб жорий қилинунга қадар хусусий сектор томонидан республикаимиз ҳудудлари марказларида қўллаб кўп квартирали уй-жойлар қуриш бўйича тадбиркорлик субъектлари томонидан лойиҳалаштириш ва қурилиш ишлари олиб боришган ва улар давом этмоқда. Ақсарият уй-жойлар фойдаланиш учун тайёр ҳолга келтирилган. Аммо ушбу уйларни белгиланган тартиб доирасида аҳолига реализация қилиш имкони мавжуд эмас эди.

Янги қабул қилинган қарор бугунги кунда хусусий сектор томонидан қурилиши бошланган, давом этаётган ва фойдаланишга тайёр ушбу уйларни аҳоли томонидан ипотека кредитларини жалб қилиш орқали сотиб олиш имконини беради. Бу қўлайлик пудрат ташкилотларига айланма маблағлар билан таъминлашга, келгусида уларнинг моддий-техник базасини ривожлантиришга, ишчи ўринларини сақлаб қолишга, янги тартибда кўп қаватли уй-жойларни қуриш учун аукционларда иштирок этишга ва иқтисодий барқарорлигини таъминлашга шaroит яратди.

Кафиллик ва
компенсация
кимга берилади?

Тан олиш керак, пандемияга қарши кураш шaroитида барча қатори хусусий пудрат ташкилотларининг фаолият юритиши ҳам осон кечмаяпти. Бир томондан, уй савдоси сусайган бўлса, иккинчи тарафдан, қурилиш

материаллари тақчиллиги улар ишининг олдга силжишига имкон бермаяпти.

— Ушбу қарор билан 2020 йил 1 майдан 31 декабрга қадар Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармаси томонидан хусусий пудрат ташкилотларига шаҳар ва қишлоқ жойларда 4 ва ундан юқори қаватли ҳамда Тошкент шаҳрида 7 ва ундан юқори қаватли уй-жойлар қуриш учун тижорат банклари томонидан миллий валютада ажратилган кредитларнинг 50 фоизгача, бироқ 8 миллиард сўмдан ошмаган миқдорда кафиллик берилиши тартиби жорий этилмоқда, — дейди “Zara Tashkent City” масъулияти чекланган жамияти директори Жаҳонгир Раҳматуллаев. — Бунда кафиллик ва компенсациялар тегишли ташкилотлар томонидан бир квадрат метрнинг тегишли ҳудуддаги ўртача бозор қиймати ҳамда 2 хонали, 3 ва ундан кўп хонали квартиралар майдонининг белгиланган меъёrlарини инобатга олган ҳолда, кўп квартирали уй-жойлар қурилганда берилади. Бу, ўз навбатида, молиявий қийинчиликларга дуч келган хусусий пудрат ташкилотларини қўллаб-қувватлашга қаратилган муҳим чоралардан бири ҳисобланади.

Хусусий тадбиркорларга яратилаётган енгилликлар тўғрисидаги саволимизга мутахассис куйидагиларни қўшимча қилди.

— Жорий йил 31 декабрга қадар хусусий пудрат ташкилотларига Марказий банк асосий фoиз ставкасининг 1,75 бараваринан ёки суммаси 20 миллиард сўмдан ортиқ бўлмаган миқдордаги миллий валютада ажратилган кредитлар фoизининг асосий ставкадан ошган, лекин 10 фоизлик пунктдан кўп бўлмаган қисминини қоплаш учун Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармаси томонидан компенсация тўланади, — дейди Акмал Назаров. — Мазкур қарорга асосан, тайёр ҳолда топшириш шaroитисиз қурилган (пардоз ишлари амалга оширилмаган) уй-жойларга Молия вазирлиги томонидан тижорат банкларига ажратилган ресурслари ҳисобидан ипотека кредити ажратилиши жорий этилиши нафақат аҳолининг уй-жойларни ўзига қўлай дизайн асосида пардозлашга бўлган эҳтиёжини, балки мазкур турдаги уй-жойларнинг сотилишини рағбатлантиришга қаратилади. Бозор иқтисодий шaroитида талабнинг ошиши мос равишда бозор механизмлари асосида таклифнинг ортиши асосида тартибга солинади.

Яна бир масала

Коронавирус инқирози даврида бутун дунё бўйлаб ишсизлик муаммоси авж олмоқда. Айтиш кераки, мазкур қарор аҳолининг уй-жойга бўлган эҳтиёжини қондириш билан бира, улар томонидан тадбиркорлик субъектларини қурилиш ишларига жалб қилиш ва шу орқали ёлланма ишчиларнинг норасмий фаолиятини легаллаштириш имкониятини беради.

— 2019 йилда республикаимизда қурилиш ишлари ҳажми 68,8 триллион сўмга етиб, мамлакат ялпи ички маҳсулотининг 6,4 фоизини ташкил этди, — дейди Шерзод Содиқов. — Ушбу чора-тадбирларнинг белгиланиши жорий йилда қурилиш sanoатини ривожлантириш билан бира иқтисодийда қурилиш ишлари ҳажми ўсиб боришини ҳам таъминлайди.

Демак, ипотека тизими кенгайгани сари уй-жойга бўлган талаб ҳам ортади. Қурилиш ҳажмининг ошиши эса, табиийки, аҳолини иш билан таъминлаш шaroитини ҳам яхшилайд.

МДХ ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛАРИ КЕНГАШИНING МАЖЛИСИ

Ўзбекистон Республикаси ташаббуси билан 12 май куни Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо мамлакатлар ташқи ишлар вазири кенгашининг видеоконференцалоқа шаклидаги мажлиси бўлиб ўтди. Тадбирга мамлакатимиз ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов раислик қилди.

Мажлис ишида Арманистон Республикаси ташқи ишлар вазири Зограб Мнацаканян, Беларусь Республикаси ташқи ишлар вазири Владимир Макей, Молдова Республикаси ташқи ишлар вазири ва Европа интеграцияси вазири Олег Чуля, Озарбайжон Республикаси ташқи ишлар вазири Элмар Мамедяров, Қирғизистон Республикаси ташқи ишлар вазири Чингиз Айдарбеков, Қозғистон Республикаси ташқи ишлар вазири Мухтор Тлеуберди, Россия Федерацияси ташқи ишлар вазири Сергей Лавров, Тожикистон Республикаси ташқи ишлар вазири Сирожиiddин Мухриддин, Туркменистон ташқи ишлар вазири Рашид Мередов ҳамда МДХ Ижроия кўмитаси раиси — Ижрочи котиби Сергей Лебедев иштирок этди.

Ўзбекистон МДХни кўп қиррали амалий ҳамкорлиқни чуқурлаштириш, биринчи навбатда, савдо-иқтисодий алоқаларни ривожлантириш, транспорт-транзит салоҳиятидан самарали фойдаланиш, хавфсизлиқни мустаҳкамлаш, шунингдек, маданий-гуманитар ҳамкорлиқни кенгайтириш соҳасидаги муҳим майдон сифатида кўради.

Президент Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан мамлакатимиз ўз тарихида биринчи марта 2020 йилда МДХ раислигини қабул қилди. Кўп томонлама ҳамкорлиқни изчил кенгайтириш ва самарадорлигини ошириш раислиқнинг устувор йўналиши сифатида белгиланди.

Шу мақсадда 70 га яқин турли тадбирларни ўз ичига олган раислиқнинг Концепцияси ва уни амалга ошириш Режаси тасдиқланди. Ушбу тадбирларнинг 40 тасини Ўзбекистонда ўтказиш режалаштирилган.

Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири А.Комилов мажлис иштирокчиларини қутлар экан, коронавирус пандемияси туфайли юзага келган мураккаб вазият тез орада ортида қолиб, юзма-юз кўришиш насиб этишига ишонч билдирди. Шунингдек, мажлис катнашчиларини Иккинчи жаҳон урушида қозонилган Ғалабанинг 75 йиллиги билан яна бир бор табриклади. Мамлакатимизда ушбу тадбирга давлат даражасида эътибор қаратилгани, хусусан, Президент Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан пойтахтимиз Тошкентда гоёвий ва меъморий ечимига кўра бетакор, мазмунан ноёб Ғалаба боғи барпо этилгани ҳақида қисқача гапириб берди. Бу маълумотлар йиғилиш иштирокчиларида катта қизиқиш уйғотди.

Ҳамдўстлик ташқи сиёсат идоралари раҳбарлари халқаро кун тартибининг ва МДХ доирасидаги ҳамкорлиқнинг долзарб масалаларини, халқаро ва минтақавий ишларда ташкилот роли ва ўрнининг жорий ҳолати, уни кучайтириш истиқболларини кўриб чиқдилар, шунингдек, қатор ташкилий масалаларни муҳокама қилдилар.

Томонлар карантин чекловлари шароитида савдо-иқтисодий ва транспорт-коммуникация соҳаларида мавжуд ва йўлга қўйилган барча ҳамкорлик механизмларини сақлаб қолиш ҳамда МДХ эркин савдо ҳудуди тўлақонли ишлашини таъминлаш муҳимлигини қайд этдилар.

Делегациялар раҳбарлари коронавирус пандемияси оқибатларини бартараф этишда Ҳамдўстликка аъзо давлатлар савий-ҳаракатларини бирлаштириш долзарблигини таъкидлашди.

Ташқи сиёсат идоралари ўртасида МДХ

давлатлари ҳудудида хавфсизлик ва барқарорлиқни таъминлаш жабҳасидаги мулоқотни мустаҳкамлаш ҳамда инвестиция, транспорт, инновация, маданият, спорт ва ёшлар сиёсати соҳаларидаги ҳамкорлиқни янада кучайтириш масалаларига алоҳида эътибор қаратилди.

Ҳамдўстлик халқлари ҳаёти фаровонлиги ва сифат даражасини кўтариш мақсадида яхши кўшничилик, ўзаро ҳурмат ва манфаатларни инобатга олишга асосланган ҳамкорлиқни кенгайтириш зарурлиги қайд этилди.

Иштирокчилар МДХ ТИВ кенгашининг кейинги мажлисини шу йил октябрь ойида Тошкент шаҳрида ўтказиш тўғрисидаги Ўзбекистон таклифини қўллаб-қувватладилар.

Мажлис якунларига кўра, ҳамкорлиқнинг турли йўналишларида 11 та ҳужжат имзоланди, кун тартибининг барча масалалари бўйича ўзаро келишилган қарорлар қабул қилинди. Хусусан, транспорт, таълим, туризм, жисмоний тарбия ва спорт соҳаларидаги ҳамкорлиқни янада ривожлантиришга қаратилган ҳужжатлар қўриб чиқилди ва маълумланди. Ушбу ҳужжатлар Ҳамдўстлик давлатлари раҳбарлари ва ҳукумат раҳбарларининг бўлажак мажлисларига тақдим этилади.

Ҳамдўстлик мамлакатлари ва бутун дунёдаги оғир эпидемиологик вазиятга қарамай, бугун Ўзбекистон ташаббуси билан МДХ фаолияти доирасида илк марта видеоконференцалоқа шаклида ташкил этилган Ҳамдўстлик ташқи ишлар вазири кенгашининг мажлиси самимий ва дўстона руҳда ўтди.

МДХ ташқи ишлар вазири кенгашининг навбатдаги мажлиси натижалари Ҳамдўстлик доирасидаги ҳамкорлиқни тизимли ривожлантиришга хизмат қилади. Шунингдек, Ўзбекистон раислиги доирасидаги вазифаларни тўлиқ амалга оширишга мустаҳкам замин яратди.

Ғайрат ХОННАЗАРОВ,
ЎЗА мухбири

Долзарб мавзу

ЖАМОАТЧИЛИК НАЗОРАТИ КОРРУПЦИЯГА БАРҲАМ БЕРИШNING САМАРАЛИ УСУЛИ

Равшанбек КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси тингловчиси

Миллий иқтисодиётни издан чиқарадиган, инсон ҳуқуқларини поймол этадиган, адолат тамойилларига путур етказадиган ва жамиятда ижтимоий тангликни юзага келтирадиган иллат — коррупциядир. Республикаимизда сўнгги йилларда мазкур иллатга қарши курашиш масаласи жиддий тус олди. Хусусан, Президентимиз Олий Мажлиста Мурожаатномасида коррупция ва жамоатчилик назоратини янада кучайтириш масалаларига алоҳида тўхталиб ўтди.

Давлат мансабдорлари томонидан ўз лавозимини суиистеъмол қилишга қарши курашишни бевосита амалга оширувчи органлар билан жамоатчилик назорати субъектларининг ўзаро ҳамкорлиги коррупцияга қарши курашда энг самарали механизм ҳисобланади. Шунингдек, давлат органлари фаолиятининг жамоатчилик назорати демократиянинг асосий бўлагидир. Шундай экан, жамият давлатга топширган ваколат ва ресурсларнинг мақсадли ишлатилиши устидан назорат олиб боришга тўла ҳақли. Жамоатчилик назорати муаммони кўриш ва уни ҳал этишда иштирок этиши учун фуқаролик жамиятини коррупцияга қарши механизмга жалб этишга қаратилган барча тадбирлар давлат бошқарувининг барча соҳаларида шаффофлик ва очиқлиқни таъминлашга қаратилиши лозим, чунки давлат органларининг тўлиқ ахборот бермаслиги коррупция кўринишлари пайдо бўлишига замин яратди.

Коррупцияга қарши самарали ва қонунга асосланган замонавий моделни яратиш учун фуқаролик жамияти жамият ва давлат манфаатлари уйғунлигида тўла фаолият кўрсатиши, жамоатчилик назорати институтини шакллантириш ва коррупцияга қарши механизмларда, албатта, фуқаролик жамияти вакилларининг иштироки бўлиши керак. Чунки фуқаролик институтлари коррупцияга қарши кучли ресурсдир. Давлатнинг коррупцияга қарши сиёсати нечоғлик самарали экани ҳақида ишончли маълумот беришда, ҳукумат ва жамият ўртасидаги ўзаро алоқа механизминини сақлаб туришда ва коррупцияга муросасиз муносабатни шакллантиришга ҳисса қўшадиган сабаб ва

тиришга ҳисса қўшишда фуқаролик жамияти институтларининг ўрни бекиёс.

Айтиш жоизки, давлат хизматчилари томонидан йўл қўйлаётган қонун бузилишлари давлат бошқаруви самарадорлигини пасайтиради, бу эса фуқаролар ҳаётига бевосита таъсир кўрсатади. Шу маънода ҳам коррупцияга қарши курашдан, биринчи навбатда, фуқароларнинг ўзи манфаатдор бўлиши керак.

Коррупцияга қарши курашиш тадбирларида жамоатчилик иштирокини кенг таъминлаш учун коррупция ҳақида хабар берган шахсларнинг алоҳида вакиллари етарли ваколатга эга эмас, яъни муайян фаолият турларига коррупцияга қарши чора-тадбирларни қўллаш масалаларида ўз позициясини тақдим эта олмайдилар.

Бундан кўринадики, жамиятдаги коррупция даражаси ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданият, хусусан,

шаароитларни бартараф этиш бўйича ўз вақтида чора кўрмаслик учун давлат органи мансабдор шахсларининг жавобгарлигини ошириш ҳамда коррупцияга қарши жамоат ташкилотларини тўғридан-тўғри давлат томонидан қўллаб-қувватлашни таъминлаш ҳам бу борада муҳим омил саналади.

Коррупция нафақат давлат органлари, жумладан, ҳуқуқ-тартибот идоралари ва судларга нисбатан жамоатчилик ишончини ўсвайтиради, балки давлат бюджетига катта зарар етказиши. Афсуски, унга қарши кураш жараёнида жамоатчилик назорати

аҳолининг коррупцияга қарши маданияти даражасига боғлиқ. Юртимизда ҳаракатлар самарадорлигини ошириш ва жамиятда коррупцияга муросасиз муносабатни юзага келтириш учун фуқаролик жамияти институтларидан фойдаланиш зарур. Хусусан, бу борада аҳоли ўртасида ҳуқуқий тарбиятни ташкил этадиган жамиятлар тузиш мақсадга мувофиқ.

Фуқаролар ўртасида маданиятнинг юқори даражасини шакллантириш қонун ижодкорлиги сифатини

Фуқаролар ўртасида маданиятнинг юқори даражасини шакллантириш қонун ижодкорлиги сифатини яхшилашга, турли фуқаролик жамияти институтларини давлатнинг коррупцияга қарши сиёсатида жалб этишга ва коррупцияга қарши қаратилган ҳуқуқий нормаларни янада самарали амалга оширишга сабаб бўлади.

яхшилашга, турли фуқаролик жамияти институтларини давлатнинг коррупцияга қарши сиёсатида жалб этишга ва коррупцияга қарши қаратилган ҳуқуқий нормаларни янада самарали амалга оширишга сабаб бўлади. Иллатга қарши қаттиқ-ҳаракатларни тарғиб қилиш ва аҳолини барча кўринишларида коррупцияга салбий муносабатда бўлишга ўргатиш муҳим.

Давлат хизматчилари ўртасида эса жамоатчилик назорати функцияларини амалга оширишнинг ижтимоий таъсири нафақат фуқаролар учун, балки давлат учун ҳам самарали бўлади, деган тушунчани шакллантириш бугунги кун талаби. Зеро, коррупцияга қарши курашишда жамоатчиликнинг ҳам фаол иштироки биз кутаётган натижа беришига шубҳа йўқ.

Янги марказ

КЎҲНА САНЪАТNING ЗАМОНАВИЙ ЖИЛОСИ

Санобар ЖУМАНОВА

Фаргона вилоятининг Риштон туманида кулолчиликка ихтисослашган марказ — кичик шаҳарча қурилиши бошланди. Бу лойиҳа соз туپроқдан камалакнинг етти ранги акс этган мўъжизавий буюмлар яратётган уста кулолларнинг фаолиятини самарали ташкил этишга, авлоддан-авлодга ўтиб, қарийб тўққиз асрдан бери сайқаланиб келаётган хунармандлик мактабининг янада ривожланишига хизмат қилади.

— Риштон сопол буюмлари, миниатюралари билан дунёга машҳур, — дейди туман ҳокими Суфҳонжон Солиев. — Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 23 августдаги “2019-2021 йилларда Фарғона вилоятининг Риштон туманини комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарориди ҳам туманда йиллар давомида шаклланиган кулолчилик мактаби бутун дунёда тан олингани, шу боис, фаолият юритаётган кулолчилик ва чинни буюмлар ишлаб чиқариш марказлари ҳамда қорхоналари учун зарур шарт-шароитлар яратиш, уларни замонавий талабларга мувофиқлаштириш бўйича амалий чора-тадбирлар белгиланган. Айни пайтда туманимизда аънавий кулолчилик бўйича 20 нафардан ортиқ катта уста ҳамда уларнинг 7 мингга яқин шогирди фаолият юритапти. Хар бир уста 30-50 оилани иш билан таъминлайди. Маҳаллий аҳоли уй-ўрғор буюмларидан тортиб, бадий кулолчилик маҳсулотларигача уйда тайёрлаш билан машғул. Риштон кулолларининг ноёб аънавалари асосида аҳолининг кенг қатлами катта сармоя киритмасдан, иш жойлари ва барқарор даромадга эга бўлмоқда.

Риштон кулолчилик маҳсулотларининг ярмидан кўпи ташқи бозорда сотилади. Туман хунармандлари халқаро кўргазмаларда мунтазам иштирок этади. Мамлакатимиз раҳбарининг ташаббуси билан барпо этилаётган, кулолчилар шаҳарчаси бўлиши кутилаётган марказ бобомерос хунарни ривожлантириш бўйича янги босқични бошлаб бериши шубҳасиз. Марказ қурилиши учун 13 миллиард сўм ажратилган. Бу ерда ижодий устакхоналар, кўргазма галерейлари, меҳмонхоналар, овқатланиш жойлари ва бошқа зарур инфраструктура қурилади. Марказда 20 та мажмуа қурилиб, ипотека кредити асосида уста кулолларга топширилади, 260 та қўшимча иш ўрни яратилади.

Кулоллар қалб кўрини бериб тайёрлаган бетакор лаган, шокоса, кўзача, хум, мевадон, қандонларни кўриб, инсоннинг қўли гул эканига иқдор бўласиз. Гап шундаки, Риштон кулолчилигининг ўзига хос сирин бор. Бу, аввало, ҳудуднинг туپроғидир. Энг сифатли кулол туپроғи — қизил гилини айнан шу ердан толасиз. Жой номи ҳам қадимий сўзча “руш” (“рушдон”) сўздан олинган бўлиб, “қизил ер” маъносини аңлатади.

— Яна бир ўзига хослик сирлашда, яъни сопол буюмларнинг устки ялтироқ, эмаль қатламини бўяшда қўлланадиган бўёқда, — дейди “Хунарманд” уюшмаси Риштон тумани бўлими бошлиғи Бунёд Юнусов. — Табиий шаффоф бўёқ Фарғона водийсида ўсадиган қирғовчи ўсимлигидан тайёрланади. Бундай сир бўлиб бўёқни олиш учун қирғовчин ноябрда — шираниб, тайёр бўлиб қилинади ва оловда димланиб, шираси олинади. У кристалл шаклга қиради. Унга ишлов бериб, сирлашда қўллаб-қувватланади. Бу айни кунда оддий кулолчиликда қўлланаётган борат кистота ёки қўроғиш таркиби сирлаш технологияларидан табиийлиги, безарарлиги, мустаҳкамлиги билан ажралиб туради. Хориқлик меҳмонлар китобларда, интернетда ўқиб, айнан табиий усулда сирланган сопол буюмларни қидириб келади.

Янги қурилаётган марказ айни кунда ўз уйида фаолият юритаётган кулоллар учун иш жойи, устакхона — одис вазифасини бажаради. Қурилаётган мажмуалар икки қаватли бўлиб, биринчи қават ишлаш учун мўлжалланган. Иккинчи қаватда эса яшаш мумкин. Барча мажмуалар Фарғона қадимий архитектурасига мос равишда қурилади. Лойсувоқ айвонлар, ўймакор устунлар шаҳарчадаги миллий кўринишни таъминлайди. Бу дизайн Фарғона иқлим шароити учун ҳам жуда мос. Кулоллар шаҳарчаси инфратузилмаси хунармандлар учун ихтисослаштирилиб, улар учун барча зарур шартнолар яратилади. Қиш мавсумида газ босимининг пасайиб, кулолларнинг иши тўхтаб қолиши каби ҳолатларнинг олди ҳам олинади.

Риштон таърибаси бугун ўзини оқламақда. “Хунарманд” уюшмаси Риштон тумани бўлими Буюк Британиянинг Уэлс санъатшунослик кенгаши фонди билан кулолчилик буюмлари экспорти бўйича шартнома тузган.

Мазкур фонднинг 800 га яқин дўкони бўлиб, уларда қўл меҳнати ёрдамида табиий бўёқларда жипо берилиб, тайёрланган бадий кулолчилик намуналарига талаб юқори. Ҳозир 20 нафар уста кулолнинг ҳар бири билан экспорт учун ойига 10 насадан маҳсулот тайёрлаб беришга келишилган. Бу ойига 1000-1500 АҚШ доллари миқдорида даромад деганидир. Шундай ишланса, кулолчилик мажмуасини олган хунармандлар ипотека кредитини тўлашда қийинчиликларга дуч келмайдилар.

Нега айнан унтагина маҳсулот, дейишингиз мумкин. Гап шундаки, аънавий бадий кулолчиликда барча меҳнат қўлда бажарилади. Олдин қизил туپроққа ҳеч нарса қўшилмай, лой қорилади. Инсон қўлида у турли зарурий буюм шаклига қиради. Шакл берилган буюм қурилади. Кейин антобга ботирилиб, яна қурилади. Шундан сўнг

маҳсул тандирда оловда тоблаб олинади. Турли рангдаги нақшлар қилинади. Нақш чизилган буюм усти сир билан қопланади ва яна тобланади. Қолаверса, табиий бўёқларни олиш жараёни ҳам мураккаб бўлиб, кулол бундай усулда ойига 20-30 та буюм расай олади. Бадий кулолчиликка доир бўлмаган, табиий бўёқлардан фойдаланилмаган оддий совғабоп буюмларни яшаш биров осон бўлиб, улардан ойига 200-300, ҳатто мингтагача расаш мумкин.

Кулолчилик буюмлари экспорти бўйича Риштон таърибасини мамлакатимизнинг бошқа ҳудудларида ҳам жорий этиш бўйича иш олиб боришда. Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги матбуот хизмати маълумотига кўра, янги қурилаётган кулолчилик мажмуасида Риштон хунармандларининг муваффақиятли таърибасини юртимизнинг бошқа ҳудудларида ёйишга йўналтирилган алоҳида инвестиция дастури амалга оширилади. Мазкур дастурининг моҳияти Ўзбекистоннинг барча туман ва шаҳарларида кулолчиликни ривожлантириш бўйича 59 та лойиҳани амалга оширишдан иборат бўлиб, турли ҳудудларнинг 75-80 минг аҳолисини иш билан таъминлаш ҳамда экспорт салоҳиятини сезиларли даражада ошириш имкон беради. Бунинг учун ясаган буюмлари дунёнинг йирик ва нуфузли музей ҳамда кўргазмаларини бебаз турган усталар иштирокида ҳудудларда маҳорат дарслари ўтказилади.

Шу таразда янги лойиҳа Риштон кулолчилик мактаби вакилларидан бўлиши академик Шарофиддин Юсупов, Иброҳимжон Комилов, Бобожон Нишонов, Ҳакимжон Сатторов, Рустамжон Усмонов, Алишер Назиров каби уста кулолларнинг ишини давом эттириш, уларнинг касбий фаолиятини ўрганишда ўзига хос лаборатория вазифасини бажаради.

— Минг йиллик кулолчилик мактабининг аънавалари, сир устасини авлодларга безавол етказиш зарур, — дейди аънавий халқ амалий санъати устаси Алишер Назиров. — Янги қурилаётган кулолчилик марказида ижодий устакхоналар шогирдлар билан ишлаш учун ҳам ниҳоятда қўлай ва кенг шаклда қуришмоқда. Бу ерда ижод қилиш, яшаш, усталар билан таърибда ҳамда фикр алмашиш, ёшларга хунар ўргатиш мумкин.

Кулолчилик марказининг қурилиши шу йилнинг октябрь ойида якунига етказилиб, мажмуа тўлиқ фойдаланишга топширилиши кўзда тутилмоқда.

Халқаро ҳамкорлик

Баҳор ХИДИРОВА,
"Янги Ўзбекистон" мухбири

Маълумотларга кўра, дунёда ҳар йили ишлаб чиқариш тизимида рўй берадиган бахтсиз ҳодисалар ва касб касалликлари оқибатида уч миллионга яқин ўлим ҳолати қайд этилади.

Меҳнат муҳофазаси тизимида янгича тамойиллар

Бу муаммо иқтисодиётга ҳам ўз таъсирини ўтказди, яъни бундан иқтисодий йўқотишлар ялпи ички маҳсулотнинг 4-6 фоизини ташкил этади.

Шу боис, жаҳон ҳамжамияти инсон тақдирини ва келахат тараққиётига салбий таъсир этаётган бундай долзарб муаммоларга қарши курашининг самарадор ечимларини топиш йўлида доимий изланишда. 1927 йилда ташкил топган Халқаро ижтимоий таъминот уюшмаси (ISSA) айна шу йўналишдаги муҳим вазифаларни бартараф этиш йўлида фаолият юритиб келмоқда. Ушбу нуфузли халқаро ташкилот бу борада "Ноль жароҳатланиш" (Vision zero) концепциясини илгари суриб келмоқда.

Vision zero фалсафаси шундан иборатки, ишлаб чиқариш билан боғлиқ ҳар қандай жароҳатланиш ва касб касалликларининг олдини олиш мумкин. Бунинг учун ишлаб чиқаришда ҳодимларнинг хавфсизлиги, соғлиги ва фаровонлигининг ажралмас қисми сифатида профилактика маданиятини шакллантириш лозим. Швейцариянинг Женева шаҳрида жойлашган мазкур халқаро ташкилот ҳозирги кунда 150 мамлакатда 400 дан ортиқ миллий-иқтисодий таъминот муассасаси ўртасида шундай эзгу лойиҳаларни амалга ошириб келмоқда.

Vision zero концепцияси соддалиги, оммабоплиги, умумийлиги тўғрисида ундан дунёнинг барча ҳудудларида, ҳар бир

VISION ZERO

мамлакатда меҳнатни муҳофаза қилиш тизимида самарали фойдаланиш мумкин. Унинг асосини етти таъминот қоида ташкил этади. Булар — етакчи бўлиш, яъни меҳнатни муҳофаза қилиш соҳасидаги инновацияларни жорий этишда фаоллик кўрсатиш. Меҳнат муҳофазаси тизимида юзага келиши мумкин бўлган хавф-хатарларни доимий назорат қилиш ва уларнинг олдини олиш бўйича махсус дастурлар ишлаб чиқиш.

Бундан ташқари, ташкилотчиликнинг юқори даражасига эришиш орқали меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси тизимини яратиш, ҳар бир корхона ва ташкилотда иш жараёнида машина-механизмлар, технологиялар ва бошқа асбоб-ускуналардан фойдаланишда меҳнат хавфсизлиги ва гигиена қоидаларига қатъий риоя этиш, касбий кўникмаларни ривожлантириш йўли билан кадрлар малакасини ошириш,

ишчи-хизматчи ва мутахассисларни доимий кўллаб-қувватлаш, кадрларни ва уларни рағбатлантиришга инвестициялар жалб этиш.

Ушбу илғор халқаро тажриба мамлакатимиз учун ҳам муҳимдир. Чунки юртимизда ҳам ишлаб чиқариш жараёнида кўплаб бахтсиз ҳодисалар рўй бериб туради. Бундай ҳолатларнинг олдини олиш, ҳар бир меҳнат жамоаси ва ишлаб чиқариш тизимида хавфсиз меҳнат шароитларини яратиш давлатимизнинг доимий эътиборида. Бу йўналишда тегишли ҳуқуқий ва ташкилий асослар яратилган ва жараён жаҳондаги илғор тажрибалардан келиб чиқиб такомиллаштирилди. Хусусан, Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги Халқаро ижтимоий таъминот уюшмаси (ISSA)нинг "Ноль жароҳатланиш" концепциясига қўшилди.

Мамлакатимиз ISSAнинг ушбу концепциясига қўшилиш орқали у томонидан ташкил этиладиган ижтимоий таъминот бошқарувида оид халқаро конференциялар, нашрлар ва хизматлар, шу жумладан, коронавирус инқирозининг ижтимоий-иқтисодий таъсирини юмшатиш бўйича миллий чора-тадбирларни кўллаб-қувватлаш бўйича интернет манбаларидан фойдаланиш имкониятига эга бўлди, — дейди Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлигининг давлат меҳнат инспекцияси бошлиғи ўринбосари Абдувоҳид Шаропов. — Бу меҳнат муҳофазаси соҳасида жаҳондаги илғор тажрибалар билан доимий танишиб бориш ва бу янгиларни юртимизда татбиқ этишга замин яратади.

Жумладан, эндиликда ижтимоий ҳимоя ва ижтимоий таъминот йўналишида юқори малакали мутахассислар билан ҳамкорликни йўлга қўйиш, ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодиса ва касб касалликларининг олдини олишда инновацион ечимларга эга бўлиш, ушбу соҳа ҳодимларининг билими ва малакасини оширишда халқаро алоқалар кенгайтириш. Бу чора-тадбирлар юртимизда инсон ҳуқуқлари ва манфаатлари ҳимоясига оид чора-тадбирларни янада ривожлантиришга замин бўлади.

Юксалиш одимлари

САБЗАВОТ БОР, ПОЛИЗ ВА КАРТОШКА ҲАМ...

Гулчирай ИСОҚОВА,
"Янги Ўзбекистон" мухбири

Президентимиз 2018 йилда Сирдарё вилоятига ташрифи чоғида иқтисодиёти ва ривожланиши нисбатан ортада қолаётган Сайхунбод туманида бўлиб, уни ривожлантириш учун зарур йўл-йўриқлар кўрсатганди. Ушбу топшириқлар ижросини таъминлаш мақсадида бугун туманда кўплаб ишлар амалга оширилмоқда. Жумладан, 2000 бош қорамолга мўлжалланган, умумий қиймати 15 миллиард 100 миллион сўмлик сутчилик комплексини ташкил этиш лойиҳа ишлари давом этмоқда. Унинг биринчи босқичида комплекс учун 10 гектар ер майдони ажратилиб, қурилиш ишларининг 70 фоизи якунланди. Шунингдек, Австриядан Гольштейн зотли 198 бош насли мол олиб келинди.

Туманда балиқчилик тармоғини ривожлантириш, интенсив усулда балиқ етиштириш ва юқори ҳосилдорликка эришиш мақсадида сунъий кўл майдонларининг 4 гектарида инновацион ва илғор тажрибалар қўлланилмоқда. Натижа ҳам шунга яраша бўлади. Ҳар гектар сув ҳавзасида 35-40 тонна балиқ етиштирилади.

хизмат" МЧЖ орқали МДХ давлатларида экспорт қилинади.

Туманда меҳнатга лаёқатли ишсизларнинг 110 нафарини жамоат ишларига жалб этиш, 667 нафарини "Бек кластер" МЧЖнинг замонавий иссиқхона лойиҳасига ва "Salar un don non" МЧЖнинг бўғдойни қайта ишлаш лойиҳасига доимий ишга жойлаштириш режалаштирилган. Бу аҳоли фаровонлигига дастлабки пайдовор бўлади. Шунингдек, Сайхунбодда "Бек кластер" МЧЖ ташаббуси билан 240 гектар майдонда кластер усулида лимон ва қулупнай етиштириш учун замонавий иссиқхона агропарки лойиҳасининг амалга оширилиши ҳам туман иқтисодиёти учун олдинга ташланган яна бир қадам бўлади. Бугунги кунда ушбу лойиҳа бўйича 25 гектар майдонда ҳар бири 25 сотихли 100 та замонавий лимончилик иссиқхонаси қурилиши бошланган. Лойиҳанинг асосий мақсади аҳолини ижтимоий кўллаб-қувватлаш, 1600 та янги иш ўрни яратишдир. Бунинг натижасида ҳудуднинг экспорт салоҳияти ошади, маҳсулотни кооперация усулида етиштириш механизми йўлга қўйилади ва ташландиқ ерлар ўзлаштирилади.

Берилган йўл-йўриқ ва топшириқларнинг оғишмай бажарилаётгани натижасида бугун туманда кўплаб ўзгаришлар кўзга ташланмоқда. Қурилиш, обodonлаштириш ишлари ҳам авжида. Энг муҳими, амалга оширилаётган лойиҳалар, яратилаётган иш ўринлари ва имкониятлар туман аҳолисининг фаровонлигига хизмат қилмоқда.

балиқ етиштириш ва юқори ҳосилдорликка эришиш мақсадида сунъий кўл майдонларининг 4 гектарида инновацион ва илғор тажрибалар қўлланилмоқда. Натижа ҳам шунга яраша бўлади. Ҳар гектар сув ҳавзасида 35-40 тонна балиқ етиштирилади. Бу маҳсулот билан нафақат ички бозор талаби бажарилади, балки қўшни туманлар аҳолисини ҳам арзон баҳодаги лўлмай ҳалол билан таъминлаш имкони туғилади.

Паррандачилик соҳасида 2020 йилда умумий қиймати 3,1 миллиард сўмлик, 30 минг бошга мўлжалланган комплекс ташкил этиш лойиҳа ишлари давом этмоқда. Унинг биринчи босқичида комплекс учун 1,2 гектар майдон ажратилиб, қурилиш ишларининг 70 фоизи якунланди. Жорий йилнинг иккинчи чорағида ишга туширилиши режалаштирилган мазкур лойиҳанинг фаолият бошлаши билан 15 нафар фуқаро ўз иш ўрнига эга бўлади.

Туман ҳудудида иккита ишлаб чиқариш кооперативи ташкил этилди. Узумчиликка ихтисослашган "Сайхун кенгаш агро" 21 гектар, анорчиликка ихтисослашган "Шўрўзак келажак анори" 15 гектар майдонга эга. Мазкур ишлаб чиқариш кооперативларига вақтинча ишсиз ёшлар ва кам таъминланган фуқароларнинг 80 нафари ишга жалб қилиниб, уларнинг ҳар бирига 0,35 гектардан ер майдонлари бириктирилди.

Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 30 январдаги "Деҳқон

хўжаликлари ва аҳоли томорқалари ер участкаларидан янада самарали фойдаланиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорига асосан, тумanning 19 та маҳалласидаги 12834 та томорқа ер эгаларининг 1784 гектар томорқа ер майдонларига қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари экиш ишлари жадал давом этапти. Эртаки экинлар экиш ишлари тўлиқ якунига етди. Ушбу эр-таки ва ўртаки экиладиган майдонларда жами 38325 тонна сабзавот, полиз, дуккакли ва озук экинлари, картошка етиштириш режалаштирилган. Маҳсулотнинг 32490 тоннаси ички бозорларда сотилади ва аҳолининг ўз эҳтиёжи учун ишлатилади, 5835 тоннаси эса "Томорқа

Фаровонлик омили

Иссиқхоналар учун икки миллиард сўм ажратилди

Гулсум ШОДИЕВА

Бугунги кунда халқимизнинг мева-сабзавотларга бўлган талабини қондириш, шунингдек, ушбу маҳсулотларни томорқаларда етиштириш орқали аҳоли бандлигини таъминлашда иссиқхоналарнинг ўрни алоҳида.

Айни пайтда Навоий вилоятида юздан зиёд иссиқхона хўжалиги фаолият кўрсатмоқда. Мазкур хўжаликларда минглаб аҳоли иш билан банд.

— "Иссиқлик таъминоти" масъулияти чекланган жамияти томонидан қорхонанинг икки йиллик фаолияти давомида олинган икки миллиард сўмлик даромади Кармана туманидаги иссиқхоналарнинг мавжуд зарарини

қоплаш ҳамда мазкур хўжаликларда ишнинг тўхтаб қолмаслигини таъминлаш мақсадида йўналтирилмоқда, — дейди халқ депутатлари Навоий

вилояти кенгаши депутати, тадбиркор Азиз Сувонов. — Бугунги кунда 60 та шундай хўжалик рўйхати шакллантирилган бўлиб, ушбу савё-ҳаракатларимиз мазкур соҳани ривожлантириш орқали янги иш ўринлари яратиш имкониятларини кенгайтириш, шунинг баробарида аҳоли фаровонлигини таъминлашга ҳисса қўишига қаратилган. Энг муҳими, маҳаллий тадбиркорларимиз олға интилаётгани олдимизга қўйган улкан мақсадларимизга биргаликда, баҳамжиҳат етишишимизни кўрсатади.

Албатта, бундай эзгу ва хайрли ишлардан қарманалик аҳоли мамнун. Муҳими, улар давлатимиз томонидан яратилаётган имкониятларни тўғри тушунган ҳолда, ундан самарали равишда фойдаланиб, атрофдагиларга ўрнак бўлмоқда. Айниқса, иссиқхоналарда етиштирилаётган маҳсулотлар фаровонлик манбаи эканини англаган бу инсонлар Ватанимиз иқтисодини мустаҳкамлаш йўлида астойдил изланиб, фидокорона фаолият кўрсатмоқда.

ЎЗБЕКИСТОНДА КОРОНАВИРУС БИЛАН КАСАЛЛАНГАН ВА СОҒАЙГАНЛАР БҲЙИЧА МАЪЛУМОТ

Худудлар номи	Касаллик аниқланганлар	Соғайганлар сони ва фоизи	Вафот этганлар
Қорақалпоғистон Республикаси	117	109 93%	
Андижон вилояти	169	162 96%	
Бухоро вилояти	440	427 97%	
Жиззах вилояти	3	3 100%	
Қашқадарё вилояти	6	6 100%	
Навоий вилояти	17	2 12%	
Наманган вилояти	240	202 84%	4
Самарқанд вилояти	204	94 46%	
Сирдарё вилояти	31	14 45%	
Сурхондарё вилояти	44	40 91%	
Фарғона вилояти	158	150 95%	1
Хоразм вилояти	233	196 84%	
Тошкент шаҳри	885	635 72%	5

Таҳлил ва таққос

ҲОЗҲОННИНГ НОЁБ ҲАЗИНАСИ

Йилига 3,5 миллион куб метр атрофида табиий пардозбон материаллар ишлаб чиқариш, уларнинг асосий қисмини экспортга йўналтириш 2700 кишининг доимий бандлигини таъминлаш имконини беради.

Абдурауф ҚОҲЖОВОВ,
иктисодий шарҳловчи

Ҳозир пардозбон тошлар соҳасида ҳам клас-тер тизими жорий этилмоқда. Президентимиз ўтган йили 12-13 март кунлари Навоий вилоятига ташрифи чоғида Ҳозгондаги мрамар ва гранит конлари негизда табиий тошларни қайта ишлаш саноатини ривожлантириш, бу борадаги ишларни кластер тизими орқали амалга ошириш вазифасини қўйган эди. Мана, орадан бир йилдан ортиқ вақт ўтди. Бугунги кунда бу ерда белгиланган вазифалар ижроси қандай таъминланяпти? Янги лойиҳалар мазкур саноат ривожини ва ғозгонликлар фаровонлиги учун қандай имкониятлар яратмоқда?

Табиийки, бу каби саволлар жавоби пардозлаш материалларига бўлган талаб ва тақиф, маҳсулотлар таннари ва сифати билан узвий боғлиқ. Шу боис, янги Ўзбекистон иқтисодиёти ҳар бир йўналишда замонавий услуб ва инновацион технологиялар асосидаги ёндашувларни талаб этмоқда.

Ҳозгон ҳақида мухтасар сўз...

Навоийдан йўлга чиқиб, Нурота тоғ тизмасидан ўтишнингиз билан магистралнинг икки томонида қир-адирликлар бошланади. Уйини кезда баҳор еллариде эркаланаётган ўт-ўялларнинг ҳар бирида ўзига хос ҳикмат бор. Дориворлари нанкии инсонга, балки ўтлаб юрган қўй сурувларига ҳам мадору малҳам ҳисобланади.

Йўлнинг чап томонидаги кенг яйловлар Ҳозгонтоғ тизмаларига бориб туташади. Узунлиги 40, эни 6 километргача бўлган мазкур тоғ бурамаларида энг нодир мрамар ва гранит конлари жойлашган. Улар қўқиш, булутли, пушти, оч сариқ, яшил — жами 45 хилдан ортиқ рангга эга. Ута иссиққа ва намликка чидамлилиги, ишлов бериш учун қўлайлиги унинг қийматини янада оширади. Уларнинг захираси юзлаб йилларга етади.

Бу бойлиқдан фойдаланиш олис асрларга бориб тақалса-да, 1970-йиллардан бошлаб саноат усулида қазиб олина бошланган. Бу ернинг мрамар ва гранитлари камалакранг жилоси билан қадим давлатчилигимиз тарихида барпо этилган бино, мақбара ва мадрасалардан тортиб, пойтахтимизнинг энг мухташам саройларини, Аградаги Тожмаҳал, Вьетнамнинг энг улугвор қадимжолари билан бир қаторда Москва ва Санкт-Петербургдаги метрополитен станцияларини ҳам беэаб турибди.

Ҳозгонлик усталар ясаган мрамар лаганлару нақшинкор буюмлар эса жаҳоннинг кўтлаб музейлари, океан ортидаги хонадонлар тўридан нодир санъат дурдонаси сифатида жой олган. Мухтасар айтганда, Ҳозгон ўз мармари ва моҳир усталарининг тоштарошлиқ санъати билан етти иқлимга маълуму машҳур.

Лойиҳа ва ишлаб чиқариш оралиғи — бир йил

Айни пайтда Ҳозгонда кўҳна тоштарошлиқ санъати ва замонавий саноат келажагига замин яратилмоқда. Президентимизнинг бундан икки йил олдин Навоий вилоятига ташрифи чоғида унга тамал тоши қўйилган эди. Тошчириққа мувофиқ, "Мрамаробод" давлат унитар корхонаси ташкил этилди. Бир йил давомида 10 миллиард сўм маблағ эвазига даштликдаги 6 гектар ерда замонавий корхона ишга туширилди. Хориждан 65,5 миллион долларлик технология олиб келиниб, йилига 24 минг квадрат метр гранитни қайта ишлаш имконияти яратилди. Ўттизга яқин киши иш билан таъминланди. Булар йирик лойиҳанинг дастлабки босқичи.

Давлатимиз раҳбари ўтган йили 12 март куни мазкур корхона фаолиятини кўздан кечирди ва навабдаги лойиҳаларни амалга ошириш вазифаларини белгиллаб берди. Эндиклида табиий тошларни қазиб олиш ва қайта ишлаш кластер усулида йўлга қўйилади. Асосий мақсад лойиҳа қувватини йилига 3 миллион квадрат метрга етказиш, маҳсулотлар турини кўпайтириш ва экспортга йўналтиришга қаратилади. Бунинг натижасида йиллик ишлаб чиқариш ҳажми 250 миллиард сўм, экспорт 10 миллион долларга етади, бир ярим мингга яқин иш ўрни яратилади.

Ҳақиқатан, қўйилган вазифалар кўлами катта. Лекин соҳанинг бирор қисмида ҳали бундай қамровда иш юритиб кўрмаган. Ҳозгонда фаолият кўрсатиб келаётган қувватлар, ҳатто "Мрамаробод"нинг иш ҳажми ҳам янги лойиҳалар микёси олдида урвоқча кўринади. Бунинг устига,

режаларни татбиқ этиш учун, биринчи навбатда, юксак технологиялар, уларни дашт иқлими шароитида ишлата билиш баробарида янгича фикр-лайҳадиган, маркетинг ва методология сабоқларини ўзлаштирган мутахассислар керак. Ана шунда нодир хомашёлари эҳтиёжбон маҳсулотга айлантирадиган кластер тузилмаси соат миллиардай аниқ ишлаши мумкин. Қолаверса, лойиҳадан ишлаб чиқаришга ўтиш учун жуда оз муддат кўзда тутилган: бир йилдан сал ортиқ вақт.

Бу ҳам аслида давр шиддатининг талаби. Мамлакатимиз кенг кўламли қурилиш майдонига айланган. Турар жой, ижтимоий ва ишлаб чиқариш биноларини қуришда табиий пардозбон тошлар, шу жумладан, мрамар, гранит, композит материаллар, улардан тайёрланадиган меъморий маҳсулотларга талаб ортиб борапти.

197 миллион долларлик инвестициялар

— Экспертларимиз томонидан табиий пардозбон материалларни қайта ишлаш бўйича жаҳон тажрибаси ҳар томонлама ўрганилган, — дейди "НБУ Ҳозгон инвест" МЧЖ компанияси раҳбари Отабек Қурбонов. — Энг муҳими, уларга эҳтиёж тобора ортмоқда. Таҳлил ва амалий ҳулосалар натижасида "Узсанотқурилишматериаллари" уюшмаси томонидан "Uzbuildinvest" МЧЖ ва "Уз-миллибанк"нинг "НБУ Ҳозгон инвест" МЧЖ маҳсус инвестицион компаниялари ташкил этилди.

Бир йилга ҳам бормай, қуриб битказилган янги корхона биносининг саҳни кенг. Унга тоғ жинсларини ҳар қандай ҳажмда ва қалинликда кесувчи, уларга камалакдай жило берувчи 23 та дастгоҳ ўрнатилди.

Европанинг "Raiffeisen bank", "Commerzbank", "Landesbank" ва Хитойнинг Давлат тараққиёт банки кредит линиялари жалб қилинди. Умуман олганда, 2019-2020 йилларга мўлжалланган биринчи босқичда 52 миллион, 2021-2022 йилларда эса 145 миллион АҚШ доллари миқдоридеги инвестицион лойиҳаларни ишга тушириш режалаштирилган.

Дастлабки босқич доирасида компаниямиз ва маҳаллий тадбиркорлар иштирокиде 14 та лойиҳа ишлаб чиқилди. Уларнинг барчаси жорий йилда ишга туширилади ва янги иш ўринлари сони конлардаги ҳодимлар билан бирга 850 нафарни ташкил қилади.

Мамлакатимизда ягона ҳисобланган мазкур кластернинг ҳудуди — 37 гектар. У ўз таркибига гранит ва мрамар конларидан тортиб, ишлаб чиқариш корхоналарига қамраб олган. Карантин даврида ҳам унинг қувватлари ва қурилиш объектларида иш бир зум тингани йўқ. Ҳозирги кунда Пашшот, Паргит конларининг устки қисмини очиш билан биргаликда ўрнатилган янги ускуналар ёрдамида гранит тош қазиш ишлари ҳам олиб бориляпти. Карьерлар тўлиқ очилиши билан кунлик ҳажм 200, йилига эса 72 000 куб метрга етиши керак.

— Бу ҳажм дастлабки босқичда бизнинг ҳам, тадбиркорларнинг ҳам эҳтиёжини тўла қондиради, — дейди "Мрамаробод" МЧЖ директори Маҳмуд Шарофатов. — Корхонамизнинг ўтган йили ишга тушган цеҳига буюртмалар жуда кўп. Тўғриси, мавжуд қувват билан уларнинг ярмини ҳам бажариб беролмаямиз.

Бир йилга ҳам бормай, қуриб битказилган янги

корхона биносининг саҳни кенг. Унга тоғ жинсларини ҳар қандай ҳажмда ва қалинликда кесувчи, уларга камалакдай жило берувчи 23 та дастгоҳ ўрнатилди. Улар билан йилига 1,2 миллион куб метр маҳсулот тайёрланади ва у юртимизда ўз соҳасининг йирик корхонасига айланади.

— Ҳозир ўрнатилган ускуналар ишлаб чиқаришга мослаштириляпти ва синовдан ўтказиляпти, — дейди Маҳмуд Шарофатов. — Бу юмушларни ишчи-мутахассисларимиз хитойлик ҳамкорларимиз билан биргаликда бажаряпти. Энг сўнгги авлодга мансуб бу дастгоҳлар Хитойдан келтирилган. Улар ҳозиргига нисбатан маҳсулот таннарихнини тўртдан бир баробар тушириш имкониятига эга. Компьютер дастурлари орқали инсон ақлини шоширадиган ишларни бажариш мумкин. Лекин буюртмага қараб дастурлаш, техник назоратни амалга ошириш мутахассис зиммасидаги вазифа. Хитойлик ҳамкорлар ҳодимларимизга шу жиҳатдан ҳам сабоқ беряпти.

— "Мрамаробод" корхонаси кластернинг бош бўғини бўлса, унинг атрофида яна 10 та тадбиркорлик субъекти фаолият юритади, — дейди Отабек Қурбонов. — Уларнинг саккизтасига ихчам цех биноларини қуриб, дастгоҳлар билан жиҳозлаб беряммиз. Жами саккиз миллион долларлик сармояни улар етти йил мобайнида бўлиб-бўлиб тўлашади. Шундан кейин тўла ўзлаштириш тасарруфига ўтади. Қолган иккита тадбиркорлик субъекти эса бу юмушларни ўз ҳисобидан амалга оширяпти.

Яқин истиқбол имкониятлари

Ҳозгоннинг яқин келажагини бамисоли табиий пардозбон тошлар водийсига қиёслаш мумкин. Бу ерда биз ҳиқоя қилган корхоналар билан бир қаторда 250 минг квадрат метр табиий пардозбон материаллар ишлаб чиқариш имкониятига эга "Trade production international" ҚК ва йиллик қуввати 180 минг квадрат метрни ташкил этган "Gazgan stone" МЧЖ ҳам барпо этиляпти. Бундан ташқари, жорий йилда мрамар, гранит тошларни қайта ишлашда ҳосил бўладиган уволлардан композит қоплама материаллари ишлаб чиқаришга ихтисослашган, лойиҳа қиймати 300 миллиард 636 миллион сўм бўлган "Gazgan Marble Group" МЧЖ ўз фаолиятини бошлайдди. Айтмиш мумкинки, Ҳозгон бу борада Ўзбекистоннинг жаҳон бозоридеги брендини юзага келтирувчи алоҳида ишлаб чиқариш маконига айланоқда.

Ҳозгонлик ҳунармандлар ҳам мамнун. Уларнинг отамерос касби янгича мақом касб этиляпти. Бу ерда қадим тоштарошлиқ санъати янада ривожлангани ҳолда саноат ҳайкалтарошлиғи ҳам ташкил этиляди.

Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 22 июлдаги "2019 – 2021 йилларда Навоий вилоятининг Ҳозгон шаҳрини комплекс ривожлантириш чоратадбирлари тўғрисида"ги қарорига биноан, уни мрамар ва гранит тошлари қазиб олиш ва ишлов беришга ихтисослашган саноат шахрига айлантириш кўзда тутилган. Бу ерда тез фурсатда иш бошлаши мўлжалланаётган йирик қувватлар янги шаҳарнинг меъморий қиёфаси ва инфратузилмаси ривожига ҳам катта ҳисса қўшади. Энг муҳими, 2700 кишини доимий иш ўринлари билан таъминляпти.

Қадрият

Бойлик саховат кўрсатиш учун берилади

Муҳаммадсиддиқ УСМОНОВ,
Ўзбекистон халқаро ислом академияси
манбалар ҳазинаси мудир

Ўзгаларга моддий ва маънавий жиҳатдан ҳолис кўмак кўрсатиш йўлида Аллоҳ таолонинг розилигини топиш учун ўз маблағини сарфлаш динимизда доимо мақталадиган амалдир. Аллоҳ таоло саховат ва эҳсон қилувчиларни севади: *"(Барча ишларни) чиройли қилингиз. Албатта, Аллоҳ чиройли (иш) қилувчиларни яхши кўради"*.

Машҳур уламо Имом Абу Мансур Мотуридий мазкур оят шарҳида *"саховат туфайли сарфланган бойлиқнинг ўрнини Аллоҳ тўлдириб қўйиши"*, *"дўстларга саховат кўрсатиш билан уларни ҳалокатдан сақлаш зарурлиғи"*, *"саховатдан тану жон саломат бўлиши"*ни таъкидляпти. Шунингдек, ушбу оятдаги *"ўзингизни ҳалокатга ташламанг"* жумласини *"саховат кўрсатишда бахиллик қилманг, акс ҳолда ҳалокатга йўлиқасиз"*, дея тафсир қилган.

Дарҳақиқат, бойлик жағғариб сақлаш учун эмас, яхши йўлда сарфлаш мақсадида берилган неъматдир. Юқоридаги оятда бойлиқни яшириб, ундан фойдаланмаслик ҳалокат экани таъкидланмоқда. Бойлик саховат билан асло қамаймайди. Бу ҳақда Аллоҳ таоло Қуръони каримда бундай ваъда қилади: *"...Аллоҳнинг йўлида нимани сарф қилсангиз, сизларга тўлиқ қайтарилир"*.

Имом Мотуридий қийинчилик ва мусибат вақтларида саховат қилишга ёрдам берадиган учта омилни тавсия этган:

Биринчиси, қўлингиздаги бойлиқнинг ҳақиқий эгаси Аллоҳ эканини ёдда тутинг. У сизга давлати омонатига берган. Бойлиқни сарфласангиз, уни қўриқлашдан, елкангиздаги ортиқча юқдан қўтилиш баробарида савобга ҳам эга бўласиз.

Ёднома

Курашимизнинг порлоқ юлдузи эди

Усмонали НОРМАТОВ

Халқимиз курашни севади. Айниқса, *"Ёғиб отар"*, *"елкадан оширар"*, *"қоқма"*, *"чалит"* каби усулларни қўллаб, абжирлик ва чаққонлик билан рақибини ҳалол енгадиган ботирларни хурмат қилади, қадрляпти.

Полвонлик — улуг ном, ҳар кимга ҳам насиб қилавермайдиган мартаба. Азал-азалдан эл полвонларига суянган. Зўр полвони бор юртга ёв яқинлаша олмаган. Обрўли полвонлар элни изидан эргаштириб, мушкул ишларни уदдалаган. Курашсевар эл орасида ҳар бир даврга номдор полвонлар етишиб чиққан. Шеробод, Денов, Шаҳрисабз, Ҳисор, Бойсун бекликларининг ўз полвонлари бўлган. Бугун Сурхондарёнинг, асосан, Жарқўрган, Қўмқўрган, Қизирқ, Бойсун ва Денов туманларида халқнинг дилидан жой олган ёш полвонлар қамолга етмоқда.

Жарқўрганлик марҳум Тоҳир полвон Дурдиев 1975 йилдан то 1990 йилгача курашиб, элнинг назарига тушган эди. Ўн беш йил мобайнида унинг номи давраларда жаранглаб турди. Чунки у ватанимиз полвонларидан ташқари, собиқ иттифоннинг кўпгина алплари, ҳушсан, туркманистонлик, тожикистонлик, қавказлик бир неча полвонлар билан курашиб, ҳамisha ғолиб чиққанди. Тоҳир полвон даврга қирганда, не-не зўрларнинг обғи қалтирарди.

Марҳум Тоҳир ака баъзи полвонларга ўхшаб соатлаб даврани айланиб юрмас, бир-икки қўл олишиб, рақибини осонгина, бироқ ҳалол йиқитарди. У қайси давргада курашмасин, бирор марта гирромлик қилмаган ёки бақовулар унга ён босмаган. Ҳамиша рақибини ҳалол енгиб, зотини оларди. Номдор полвон рақибларининг ҳам хурматини жойига қўяр, йиқилган полвонни турғазиб, у билан дўстона ажрашарди. У ҳеч қачон зот талашмасди. Аксинча, ўзбек курашининг минг бир усули борлигини, ўзининг неларга қодирлигини халққа намойиш этиш учун давргага чиқарди.

Полвон киши ҳамisha ўз обрўсини сақлай билиши керак. Тоҳир полвон ана шу ақидага қатъий амал қиларди. Эсимда, 1993 йили Термиз шаҳридаги "Алпомиш" ўйингоҳида Ҳаким ат-Термизий хотирасига бағишланган биринчи халқаро мусобақада ташкилотчилар Тоҳир полвонни курашга тушасан, деб қўп қистовга олади. Лекин акамиз курашмаслигини айтди.

Кимдир ўзига ишонмагандир, деб ўйлар. Йўқ, Тоҳир полвоннинг ўша кезларда айни қучга тўлган пайти эди. Халқаро турнирга келган полвонларни енгиб, мутлақ ғолибликни қўлга киритиши, энг кат-

Иккинчиси, Аллоҳнинг битмас-туганмас ҳазинаси ва неъматларини, саҳилигини қалбан ҳис қилинг. Ўзи муҳтож бўлиб бошқаларга саховат қилганлар Аллоҳнинг марҳаматига сазовор бўлади! Бойлик — Аллоҳга олиб борадиган йўллардан бири! Ундан унумли фойдаланинг!

Учинчиси, бойлик саховат учун яратилгани ва шунинг учун берилганини ёдда тутинг! Бойлик фойдасиз нарсаларга сарфлаш учун эмас, балки ҳар икки дунё саодатини қўлга киритиш учун яратилган. Зеро, саховатнинг савоби ҳам қиёматда бир неча юз баравар кўпайтириб берилади.

Имом Насафий юқоридаги оятни: *"Ўзингиз суйган ва эъзозлаган нарсаларингиздан эҳсон қилмагунингизча яхшилиқнинг ҳақиқати-га ета олмайсизлар... Маҳбуб (севимли нарсани) қурбон қилмай туриб, матлуб (мақсад) га эришиб бўлмайди"*, деб шарҳлаган.

Умар ибн Абдулазиз шакар савдоси билан шуғулланар ва одамларга шакар улашарди. Ундан: *"Одамларга нега шакарнинг пулидан бермайсиз?"* деб сўрашганда: *"Ўзим суйган нарсадан саховат қилишни истайман"*, деб жавоб беради.

Имом Бухорий ривоят қилган бир муборак ҳадисда келтирилишича, Муҳаммад алайҳиссалом: *"Сизлар ўзингиз яхши кўрган нарсаларни биродарингизга ҳам раво кўрмагунингизча зинҳор комил мўмин бўла олмайсизлар"*, деб марҳамат қилган эканлар.

Муқаддас динимиз ана шундай олижаноб инсонпарварлик ғояларига чақирар экан, бугун имкон қадар саховатли бўлишимиз аини муддаодир. Бинобарин, халқимиз минглаб йиллардан бери бундай эзгу ишларда пешқадам бўлган. Бу борада халқимиздан яхшилиқ кўрган кўлаб миллат вакилларининг ҳақли эътирофларига гувоҳимиз.

Бугун бутун инсониятни мушкул аҳволга солган коронавирус пандемиясини асорати сифатида айрим ватандошларимиз олдида моддий ёки маънавий жиҳатдан муҳтожлик кузатилиши мумкин. Шундай пайтда "Саховат ва кўмак" умум-халқ ҳаракатига қўшилиш, бир тану бир жон бўлиб ҳаракат қилиш халқимизга ярашади.

та солимининг соҳиби бўлиши мумкин эди. Аммо айрим полвонларга ўхшаб ҳайбарақачларнинг "ура-ура"сидан ҳаволаманда, нафсини тия билди, обрўсини сақлади.

Эҳтимол, ўша кезде марҳум полвон акамиз кўнглида: *"Мен-ку, ўн беш йил давраларда курагим ер кўрмай олишдим, чаққонлигим, қўчилигим туфайли эл обрўсини қозондим. Халқнинг Тоҳир полвонига айландим. Бугунги ёшлар орасида чаққонлари жуда кўп. Солимининг катталмига қизиқиб, нафс устат келиб, давргага чиқсам-у, биргина қалтис ҳаракат билан ўғлим тенги боладан йиқилсам, ўн беш йил давраларнинг зўри бўлиб курашиб, мисқоллаб тўлаган обрўм бир чақа бўлмасин тагин"*, деган ўй кечган бўлса не ажаб.

Ҳар қанча қистовга олишмасин, марҳум акамиз обрўсини сақлай билди, ориятни нафсдан устун қўйди. "Биродарлар, бизнинг давр ўтди, энди ёшлар курашсин. Курашимиз доврўги ҳақонга ёйилсин, менга дуо беринлар", деб элдан дуо олгани кечагидек эсимда.

Орадан бир йил ўтар-ўтмас, яъни 1994 йилнинг 1 февраль куни Сурхондарёнинг мард, танти полвони вафот этгани ҳақидаги ноҳуш хабар тарқалди. Бу дарадан қўлар йиғлади...

Ҳа, дунё шундай бевафо. Афсуски, бугун ора-

Тил — миллат кўзгуси

Нурулла АБДУЛЛАЕВ, Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирининг Маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш, давлат тили тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилишини таъминлаш масалалари бўйича маслаҳатчиси

Ўзбекистон Республикасининг "Давлат тили ҳақида"ги Қонунида белгилаб қўйилган муҳим вазифалар ўзини шу мамлакат фуқаросидан деб билган инсон учун ўзбек тилини билиши қанчалар зарур эканлигини яққол кўрсатиб турибди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мавқеини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида" 2019 йил 21 октябрдаги Фармони 30 йил олдин қабул қилинган Қонунда таъкидланганларни унутганлар ёки бу қоидаларга ҳоҳлаб-хоҳламай, билиб-билмай амал қилмаётганларнинг уйғониши учун яна бир туртки бўлди, дейиш мумкин.

Ханим Йўлдошев олган сурат.

МИЛЛИЙ МАЪНАВИЯТИМИЗНИНГ БИТМАС-ТУГАНМАС БУЛОҒИ

Ўтган 30 йил ўзбек тилини давлат, умум-жамиyat, мамлакат ҳудудида яшовчи кўпмиллатли аҳолининг ўзаро мулоқот тилига айлантириш борасида бир қатор ишлар амалга оширилганлигига кўз юмиб бўлмайди. Бироқ 2020 йил ўзбек тилининг нуфузини ошириш, унинг мавқеини янада юксалтириш, мамлакат ҳудудида фаолият юритувчи вазирлик ва идораларда, қорхона ва ташкилотларда иш юритишнинг асосий воситаси даражасига кўтариш йўлида қўйилган катта қадам бўлди. Зеро, биз айнан тил воситасида инсонлар билан муомалага киришамиз, турли иқтисодий-маданий ва бошқа муносабатларимизни тартибга соламиз. Бир сўз билан айтганда, тил муомала воситаси сифатида ҳаётимизнинг ҳар бир ониди, уйда, мактабда, кўчада, бозорда, ишхонада ва ҳамма жойда биз билан бирга.

Юқорида таъкидлаб ўтилган муҳим қадимнинг биргина самараси сифатида бу-гун деярли барча вазирлик ва идораларда раҳбарнинг Маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш, давлат тили тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя этилишини таъминлаш масалалари бўйича маслаҳатчилари фаолият юритмоқда. Бу, жами 309 та давлат органлари ва ҳўжалик бир-лашмаларининг 282 тасида, яъни 91,2 фоиз-да маслаҳатчи иш олиб бормоқда, дегани. Уларнинг мақоми раҳбар ўринбосарига тенг-лаштирилганлиги эса бу вазифанинг қан-чалар аҳамиятли эканлигини кўрсатибгина қолмай, мазкур лавозимга тайинланганларга жуда катта масъулият юклаши, табиий. Шун-дай экан, буни ҳис қилиш, ҳар ким ўз соҳа-сида зарур ишларни амалга оширишга муно-сиб ҳисса қўлиши лозим.

Барчамизга маълумки, шиддат билан ри-волюцияб бораётган жамият ҳаётининг бар-ча жабҳаларига ахборот-коммуникация тех-нологиялари жадал кириб бормоқда. 2020 йилнинг Илм, маърифат ва рақамли иқтисо-дий ривожланиши йили деб эълон қили-ниши ҳам бежиз эмас, албатта.

Ушбу йўналишда белгиланган чора-тад-бирларни амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш ва-зирлиги энг асосий ва масъул ижрочилар-дан бири сифатида кўрсатилган. Шу ўринда

Вазирлик ва унинг тизим қорхона ва ташки-лотлари фаолияти замонавий ахборот-ком-муникация технологиялари билан бевосита боғлиқ эканлигини инобатга олсак, мазкур со-ҳада бошқа тиллардан ўзлашган ёки янги ки-риб келаётган сўз ҳамда атамалар талайгина.

Хусусан, кундалик ҳаётимизда юз, ҳатто минг марта ишлатиладиган "интернет", "телевизор", "компьютер", "принтер", "клавиату-ра", "монитор", "абонент", "роуминг", "почта", "виртуал", "оператор", "локал" каби сўзлар айна дамда айтиш жоиз бўлса, қон-қонимиз-га сингиб кетмоқда. Ёши катталар-ку май-ли, ўсиб келаётган ёш авлод ана шу сўзлар иштирокидagi мулоқотлар қуршоида воғая етмоқда. Ҳозирда шу ва шу каби сўзларни, аниқроғи, атамаларни ишлатмайдиган одам топишмаса, керак. Бу сўзларнинг бири ин-глиз, яна бири рус, бошқаси эса грек тилидан кириб келган. Энди мазкур соҳа ходимлари-нинг сўзлашувини ёки уларнинг иш жараёни-ни тасаввур қилиб кўраверинг.

Ташкаридан қараганда, ахборот-комму-никация технологиялари соҳасида фаолият юритувчиларни кўпчилик техника одами деб ўйлайди. Тан олиш керакики, мен ҳам озгина бўлса-да, шундай фикрда эдим, бироқ адаш-ганлигимни улар билан ишлаб кўргандан кейингина билдим. Улар томонидан тайёр-ланган нафақат ички, балки муҳим қарор, фармон ва фармойишлар лойиҳаларини кўриб, бу ҳужжатларни бирор "тилич" тайёр-лаган, деган хулоса қилиш ҳам мумкин эди.

2020 йил 10 апрель кўни муҳтарам Президентимиз Шавкат Мирзиёев томони-дан "Ўзбек тили кўнини белгилаш тўғриси-да"ги қонуннинг имзолаганини, унга кўра, 21 октябрь Ўзбек тили байрами кўни этиб белгиланганини эшитган, интернет сайтлари орқали ўқиган бўлсам ҳам ҳамкасбларга ин-дамадим.

Чуқки бугун ахборот технологиялари ри-вожланган пайтда бундай имконият ҳамма-да бор. Хуллас, бу янгиликни эшитган, ўқи-ган борики, келиб, худди менинг туғилганим ёки менга тегишли бирор санадек мени та-риқлай бошлади. Кўнглим тоғдек кўтарил-ганди. Чуқки ҳамма давлатларда ҳам она тили алоҳида байрам сифатида нишонлан-майди. Биз ана шундай давлатлардан бири-га айлангандик.

Масалан, 1999 йил 17 ноябрь кўни ЮНЕСКО томонидан 21 февраль Халқаро она тили кўни деб эълон қилинган. Ва бу сана 2000 йилдан буён тил ва маданий хил-ма-хилликни ҳамда кўпмиллатликни ривож-лантириш мақсадида кенг нишонланиб ке-лади. Ўз навбатида, БМТ Бош Ассамблеяси 2008 йилни Халқаро тиллар йили деб эълон қилган.

14 март Эстонияда (1996), 20 март Фран-сияда (2010), 9 апрель Финляндияда (1980), 20 апрель Хитойда (2010), 23 апрель Англия ва Испанияда (2010), 15 май Осетияда (2003), 6 июнь Россияда (2011), 1 август Озарбай-жонда (2001), 31 август Молдавияда (1989), 20 сентябрь Қозғистонда (1998), 23 сентябрь Қирғизистонда (1989), 9 октябрь Жанубий Ко-реяда (1945), 9 ноябрь Украинада (1997) тил байрами сифатида нишонланади.

ЮНЕСКО маълумотига кўра, дунёда ҳар икки ҳафтада битта тил йўқолиб кетмоқда. Уларнинг йўқолиши эса бутун бошли мада-ний ва интеллектуал мероснинг ҳам йўқо-лишига олиб келмоқда.

Она тилларининг тарқалишини кенг тар-ғиб қилиш фақатгина тиллар хилма-хиллиги ва кўп тилда таълим олиш ёки жаҳон тил-лари ва маданий аъёналар билан яқиндан танишиш билан чегараланиб қолмайди, бал-ки улар ўзаро тушунишга асосланган бир-дамликни кучайтиради.

Бугун юртимизда чет тилларини ўрганиш-га зарур шарт-шароитлар яратилиши билан бирга, ўз она тилини чуқур билиш масаласи-га ҳам алоҳида эътибор қаратишмоқда. Ўзга миллат тилини ҳурмат қилиш эса тамомил-ла бошқа масала. Чуқки Ўзбекистон Респу-бликаси Конституциясининг 4-моддасида Ўзе-бекистон Республикасининг давлат тили ўзбек тили эканлиги белгилаб қўйилган бўлса ҳам Ўзбекистон Республикаси ўз ҳудудидида исти-қомат қилувчи барча миллат ва эллатларнинг тиллари, урф-одатлари ва аъёналари ҳур-мат қилинишини таъминлаши, уларнинг ри-вожланиши учун шароит яратиши ҳам алоҳи-да кўрсатиб ўтилган.

Алишер Навоий номидаги Тошкент дав-лат ўзбек тили ва адабиёти университети қо-шида Давлат тилида иш юритиш асосларини ўқитиш ва малака ошириш марказининг таш-кил этилганлиги айна муддао бўлди. Ҳозирги

кўнга қадар ушбу марказда Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси, Олий ва ўрта махсус таълими, Молия, Мудофаа вазирликлари, Ўзбекистон телерадиокон-панияси ҳамда "Ўзархив" агентликларининг 70 нафар ходимларини давлат тили бораси-даги малакалари оширилди.

Мавлоно Жалолиддин Румий "Қалб ден-гиз, тил кирғоқдир. Денгизда нима бўлса, кирғоққа ўша келиб урилади", дея тилининг инсон, миллат ҳаётида нақадар муҳим ўрин тутишини башариятга яна бир бор эс-латиб қўйган. Жонажон Ўзбекистонни жаҳон маданияти, маънавияти, маърифатининг ўчоқларидан бирига айлантира олган буюк аждодларимиз бунга она тилимиз имкония-ларидан оқилона фойдаланиш, дунёга ўз сўзини она тилида айтиш орқали эришган.

Зеро, миллатимиз маънавияти, жоиз бўлса халқимиз "қалби" ўзида умуминсоний қад-риятлар билан сугорилган юксак маданий-маърифий ғоя ва қарашларни ифода этади. Шундай экан, ўзбек тилининг 200 га яқин давлат тили ёки расмий тил мақомига эга тиллар орасидалигидан, бугун энг кўп фой-даланиладиган 30 тилдан бири эканлигидан фавқулодд, унинг умрбоқий жаҳон тиллари ўртасида ўз мавқеини сақлаб қолиши ва унинг халқаро микёсдаги обрў-эътиборини оши-риш, аҳолини, айниқса, ёшларни она тилига меҳр-муҳаббат, ватанпарварлик, миллий аъ-ана ва қадриятларга ҳурмат ва садоқат, улғ аждодларимизнинг бой маданий-маърифий меросига муносиб ворислик руҳида тарбия-лаш, мамлакатимиз иқтисодий ҳаётига давлат тилини тўла жорий этиш, шундай бебаҳо бой-ликни ҳаммаша асраб-авайлаш ҳар доимгидан ҳам долзарб вазифа бўлиб қолмоқда.

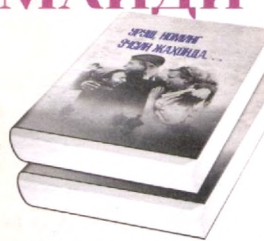
Муҳтарам Президентимиз Шавкат Мирзиёев таъкидлаганидек, кимда-ким ўзбек тилининг бор латофатини, жозибаси ва таъ-сир кучини, чексиз имкониятларини ҳис қил-моқчи бўлса, мунис оналаримизнинг аллалари-ни, минг йиллик дostonларимизни, ўлмас макорларимизни эшитсин, бахши ва ҳофиз-ларимизнинг сеҳрли қўшиқларига қулоқ ту-син. Она тилимиз — миллий маънавиятимиз-нинг битмас-туганмас бўлуғидир. Шундай экан, унга муносиб ҳурмат ва эҳтиром қурса-тиш барчамизнинг нафақат вазифамиз, бал-ки муқаддас инсоний бурчимиздир.

Ёзувчилар тўхфаси

Муҳиддин АБДУСАМАТОВ, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси масъул котиби

ҚАҲРАМОНЛАР МАТОНАТИ ҲЕЧ ҚАЧОН УНУТИЛМАЙДИ

Хотира ва қадрлаш кўни ҳамда Иккинчи жаҳон урушида қозонилган ғалабанинг 75 йиллик байрами шуқуқи кезиб юрган шу кўнларда Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси томонидан халқимиз учун муносиб совға тайёрланди.

Президентимизнинг "Иккинчи жаҳон урушида қозонилган ғалаба-нинг 75 йиллигини муносиб нишон-лаш тўғрисида"ги қарори ижроси юзасидан Ватанимизнинг фидойи фарзанди, Иккинчи жаҳон уруши қаҳрамони Мамадали Топовдиев ҳаётига бағишланган "Қўприк" ҳуж-жатли романи ҳамда "Уруш, номинг ўзини жаҳонда" номли шеърлар ки-тоби нашрдан чиқди.

Иккинчи жаҳон уруши ўзбек халқига ҳам жиддий синов бўлди. Ватанимизнинг барча қудрати, шу жумладан, фан, адабиёт ва мада-ният ҳам бир мақсадга — мамла-катни фашизмдан ҳимоя қилишга қаратилди. Олимлар, ёзувчилар, санъат ва маданият ходимлари ҳам бор куч ва имкониятлари би-лан фронтга ёрдам бердилар. Уруш нафаси катта шиддат билан ада-биёт ва санъатга ҳам кириб келди. Мақсуд Шайхзода таъбири билан айтганда, шеърлар ҳам "шинель кийди". Ойбек, Гафур Ғуллом, Ҳамид Олимжон, Шайхзода, Уйғун, Мирте-мир, Зулфия, Абдулла Қаҳҳор каби атоқли шоир ва адиблар эл-юрт ҳимоясига, халқимиз жасоратига бағишланган ўткир публицистик шеърлар, очерклар, даъватномал-лар ёздилар. Ўзбек зиёлиларининг кўпчилиги, шу жумладан, 150 дан ортиқ қалам соҳибига ҳам халқимиз фарзандлари сафида босқинчилар-га қарши курашиш учун жангтоҳлар-га жўнаб кетдилар. Булар орасида Султон Жўра, Мамарасул Бобоев, Шароф Рашидов, Мирзақалон Исмоилий, Шухрат, Назармат, Ад-ҳам Раҳмат, Наби Юсуфий, Адҳам Ҳамдам, Неймат Тошпўлат, Султон Акбарий, Зоҳиджон Обидов, Ма-влон Икром, Суннатилла Анорбоев, Қодир Мирмуҳаммадов, Қодиржон Имомов, Тўра Жўман ва бошқалар бор эди. Улар қонхўр ва қаттол ёв билан бир қўлда қурол, бир қўлда қалам тутиб жанг қилди. Улар ўз шеърлари, мақолалари, дoston ва

жанговар лавҳалари билан жангчи-лар руҳини кўтариб, Ватан, эл-юрт даҳлсизлиги, ор-номус учун кураш-га рағбатлантирди. Улар Ғалаба ку-нини яқинлаштирдилар.

Султон Жўра, Олим Шарафут-динов, Ҳасан Саид, Бурҳон Турсу-нов, Жалил Қодирий, Ақром Аҳро-қ, Қодиржон Имомов каби бир қатор шоир, ижодкорлар эса жангларда ҳалок бўлди. Улардан ёдгор бўлиб ўтти-ловли жангтоҳларда ёзилган шеърлар, асарлар қолди.

"Уруш, номинг ўзини жаҳонда" номли тўпламга Иккинчи жаҳон уру-шида ҳалок бўлган жангчи-шоир-лар, уруш даврининг янглич оқи-батларини бошдан кечирган устоз адиблар ва бугунги кўнда Муста-қиллик шарофати билан юртимизда барқарор бўлган тинчлик ва осо-ишталлик боис, эмин-эркин қалам тебратётган ижодкорлар шеърла-ри ҳамда уруш даври халқ қўшиқла-ридан намуналар киритилди.

"Қўприк" романи таникли ёзув-чи Ҳамид Бурҳон қаламига мансуб бўлиб, асар бошдан-охир далил, реал воқеяларга асосланган. Зеро, риштонлик қаҳрамон Мама-дали Топовдиевнинг Иккинчи жа-ҳон урушида кўрсатган жасорати ва фидойилиги тилларда дoston бўлиб кетган. Бепарусдаги аjoyиб бир масканнинг Топовдиевқа деб номлангани, гитлерчилар томони-дан бу мард инсон боши учун 50 минг рейхсмарка пул ваъда қилин-гани бежиз эмас. Ёзувчи асарда Мамадали Топовдиевнинг шахс ва арбоб сифатидаги аjoyиб фа-зилатларини ҳам гавдалантиришга ҳаракат қилган.

Айни пайтда фашизмга қарши курашда қаҳрамонлик кўрсатган юрдошларимиз ҳақидаги Ўзбекис-тон халқ ёзувчиси Ойил Ёқубовнинг "Эр бошига иш тушса", Вали Га-фуровнинг "Валфодор", Александр Бекнинг "Волоколамск йўлида" ном-ли романлари ҳам нашрдан чиқиш арафасида.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси "Иход" жамоат фонди томонидан ғалабанинг 75 йиллигига бағишлаб нашр этилган мазкур китоблар му-толааси ўқувчиларни уруш қаҳра-монлари матонатини ҳеч қачон унут-маслиққа, юртимиздаги тинчликнинг қадрига етишга, уни асраб-авайлаш-га, огоҳликқа даъват этаверади.

Хотира уйғонса гўзал

КУЛГУ ВА ЗАВҚ ЧАШМАСИ

Бу инсон ҳақида эшитганда, қиёфасини кўз олдингизга келтирганда юзингизда беихтиёр табассум пайдо бўлади. У яратган образлар ҳаётлиги, содда ва самимийлиги билан ҳаммамнинг дилидан чуқур жой олган. Бу инсон эл сўйган санъаткор, театр ва кино даргаси, кулгу устаси Сойиб Ҳўжаев.

болалар уйдан кўним топди. Ўзининг зийраклиги, шўхлиги билан ажралиб турадиган Сойиб Ҳўжаев 1927 йилда Қўқон драма театрига оммавий сахна-ларда иштирок этиш учун иқтидорли болаларни танлаш жараёнида режис-сёрларнинг эътиборига тушди. Шу та-риқа у театр аталмиш сеҳрли даргоҳ-га илк қадамини қўйди ва умрининг сўнгигача сахнада яшаб қолди.

Актёр жуда тез халқ назарига тушди, унинг яратган аjoyиб образлари, ёқим-ли андижонча шеваси томошабин қал-бидан жой олди, ўзи эса тинмай меҳнат қилиб, изланишда давом этди. Машақ-қат ва заҳматли меҳнатлар натижаси ўлароқ, эришилган юқори сахна ижро-чилик маҳорати ўз сўзини айтди. Сойиб

Ҳўжаев 28 ёшида Ўзбекистон халқ артисти унвонига сазовор бўлди. Бу улкан рағбат уни пойтахтга етаклади. 1939 йилда Мўқимий номидаги музика-драма театрига ишга қабул қилинган-да, у мазкур унвон эгаси эди. Актёр ум-рининг сўнгигача шу даргоҳда садоқат билан самарали фаолият юритди.

Сойиб Ҳўжаевнинг Тошкентда кў-ним толиб ортирган энг катта бойлиги оиласи ва мухлислари эди. У иқтидо-ри, ижрочилик маҳорати, халққили тили ҳамда сўзамоллиги билан театр санъ-ати илхосмандларининг юрагини забт эта олди. Уларнинг чексиз муҳаббати ва олқишларига сазовор бўлди.

Отам театрдан кеч қайтишига қарамай, биз, фарзандлар у кишини кутиб ўтирдик, — дейди санъаткор-нинг кизи Гулчехра Ҳўжаева. — Келиши биланок, уйимиз нурга, кулгуга, ҳазил-мутойибага тўлар эди. Ҳар биримизга алоҳида эътибор қаратиб, кўнглимиз-ни кўтариб, эркаласа-да, отам айна

пайтда ўта талабчан ҳам бўлган. Би-рин-кетин кундалик дафтарларимизни текшириб, ўрни келса, аямай танбеҳ берардилар. Аммо у кишидан аразлаб, хафа бўлмасдик — ҳар қандай ҳолатда кўнглимизга тўғри йўл топа олардилар.

Донишмандлардан бири: "Фарзанд тарбиясининг олий мактаби ота-она-нинг оиладаги ўзаро муносабатидир", деган экан. 9 фарзандни оғир ва қийин-чилик йилларида ҳалол едириб-ичи-риб, яхши қийинтириб, барчасини олий маълумот эгаси қилиб тарбиялашнинг ўзи бўлмаган, албатта.

Сойиб Ҳўжаев умр йўлдоши Файзи-хон ая билан бириликда тотув ва бара-калай ҳаёт кечирди. 95 йил умр кўрган ая ҳаётидан фавқулодд: "Мен у киши-нинг мухлисидай яшадим, қўшдек ис-сиқ чехрасидан, қалб қўридан қувват олиб, шу ёшларга етиб юрибман", де-ган эди.

Сойиб Ҳўжаев 1941 йилнинг июли-да ватанини ҳимоя қилиш учун фронтга

отланди. Аммо ноябрь ойидаёқ, рес-публика раҳбари Усмон Юсупов таша-буси билан заҳирага олиниб, ўз юртига қайтди. Машҳур Тарамоҳоним, Гавҳар-хоним билан фронт бригадалари са-фида уруш катнашчиларига концерт ва спектакллар қўйди, жангчиларни руҳлантириб, фашист босқинчиларини тор-мор этишга ўзининг муносиб ҳисса-сини қўшди.

Актёр кинода ҳам самарали меҳнат қилди, у ўйнаган фильмлар республи-ка кино санъатининг олтин фондидан ўрин олган ва ҳануз киносеваар халқи-миз эъзозиди. Сойиб Ҳўжаев туғилиб ўсган Хонобод шаҳрида санъаткор ша-рафига ҳайкал ўрнатилган.

Беназир актёр яратган образлар, улар қиёфасидаги миллилатимизга хос самимийлик, одамийлик туйғулари келажақ авлодга сабоқ бўлиб қола-веради.

Нозимахон НАСРИДИНОВА, шифокор, санъаткорнинг набираси